مولانا نجم الدین آخند زاده
د « النجم » په هنداره کښې

د « النجم » مؤسس دکتور سعید افغانی

دیزاین: الحاج سلیم عابد پیمان سویدن

Ketabton.com

لیکنه او ټولوونه

امین الدین « سعیدی – سعید افغانی »

۱۳۹۶

www.masjed.se

(c) ketabton.com: The Digital Library

مولانا نجم الدين آخند زاده

د « النجم » په هنداره کښې

ليکنه اوټولونه:

امين الدين « سعيدي - سعيد افغاني »

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب ځانګړتیاوې:

مولانا نجم الدین آخند زاده

د « النجم » په هنداره کښې

لیکنه اوټولونه : **امین الدین « سعیدي – سعید افغاني «**

تایپ او دیزاین: عزیز« سعیدی»

لومړی چاپ: ۱۳۸۷ هـ . ش (آلمان)
دافغان استراتیژیکو څیړنو مرکز او دحق دلارې کلتوري ټولنې له خوا

دوهم چاپ: قاهره

خپرونکی: د مصر په عربي جمهوریت کې
د افغانستان د اسلامي جمهوریت سفارت، فرهنګي څانګه

نیټه: (د وږي ۳۰) د 1396 لیږدیز لمریز کال
د 1438 ق د ذوالحجة30 د (2017 د سپتمبر21)

نشراتي لړۍ: یو سل او دیارلسم (113) کتاب

amb.afghanistan@yahoo.com
saidafghani@hotmail.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیشگفتار

رساله‌ء *« مولانا نجم الدین آخند زاده د "النجم" په هنداره کښې »*، ده سال قبل توسط برادر گرامی الحاج دکتور امین الدین سعیدی فرزند رشید مؤسس و بنیانگذار هفته نامهء «النجم » به مناسبت پنجاهمین سالگرد تأسیس آن هفته نامه، در یک فضای دور از میهن یعنی در جمهوری فدرال آلمان، از طرف "د افغان اســتراتیژیکو څیړنیز مرکز او دحق دلارې دکلتوري ټولنې" اقبال چاپ یافت و مورد استقبال گرم خوانندگانی که به مسایل فکری، ادبی وروزنامه‌نگاری علاقه دارند، قرار گرفت و دانشمندانی نظیر پروفیسور عبد الله بختانی خدمتگار و استاد حبیب الله رفیع نیز بر آن مقدمه نگاشتند.

اینک شصتمین سالگرد تأسیس آن هفته نامه فرا می‌رسد و آقای امین الدین سعیدي فرزند رشید مولانا دکتور سعید افغانی مناسب انگاشتند تا این رساله بار دیگر؛ اما در قاهره یا سرزمینی نشر شود که پدر دانشمندش نیم قرن قبل از همان " نجم المدارس" به قاهره آمد و سرانجام به مثابهء نخستین افغان، حایز به اخذ درجهء داکتری در فلسفهء اسلامی، از دانشگاه مشهور جهان اسلام یعنی "ازهر شریف" گردید.

بخش فرهنگی سفارت افغانستان در قاهره افتخار دارد این رساله را که با نام یکتن از پیشگامان جهاد، مبارزه، دانش و عرفان سرزمین سرمدی ما افغانستان؛ یعنی مولانا نجم الدین آخند زاده پیوند دارد و همچنان یاد یکی از دانشمندان مشهور افغانستان دکتور سعید افغانی را نیز زنده می‌کند، به خوانندگان عزیز پیشکش می‌نماید، آرزومند است این رساله، مورد استفاده و استفاضه خوانندگان ارجمند قرار گیرد.

ومن الله التوفیق
فضل الرحمن فاضل
سفیر افغانستان در کشور عربی مصر - قاهره

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

مصلح او مجاهد ملا نجم الدین اخند زاده

لـیکـنـه او ټولـونه:
امـیـن الـدیـن « سـعـیـدي- سعیدافغاني »
دافغان اســتراتیژیکو څیړنو مرکز
اودحق دلارې کلتوري ټولنې مسؤل مدیر– جرمني

سـریـزه

د حق دلارې کلتوري ټولنه اود افغانستان استراتیژیکو څیړنو مرکز، در فرهنګي هلو ځلو په لړ کې یو هم د هېوادمذهبي، تصوفي او ستر مجاهد شیخ ملا نجم الدین «آخند زاده صاحب» لنډ ژوند لیک دې چې د « مصلح او مجاهد ملانجم الدین اخند زاده » ترعنوان لاندې ګرانو ، درنو وطنوالو او د « هډې صاحب » مینه والو ته یې وړاندې کوم .

د النجم جریده، هغه قلمي جریده ده چې پنځوس کاله (نیمه پیړۍ) مخکې زما د مرحوم پلار مولانا دوکتور محمد سعید « سعید افغاني » له خوا چې د « نجم المدارس » مدرس او بیا مدیر وه ، تأسیس او خپره شوه او په دریمه ګڼه کې داسې ولیکل:
« مونږ غواړو چه د نجم الدین آخندزاده صاحب په حقله څه ولیکو. که چاته دده د ژوندانه د حالاتو او دده د غزاګانو او دده د مأذونانو او مخلصانو په متعلق موثوق معلومات وي، هیله کوو چه په دغه لیار کښې مونږ سره معاونت وکړي .» او روسته بیا د آخندزاده صاحب په هکله مفصل معلومات خپاره شول.
دا جریدې چې یواځنې اصل یې زمونږ په اختیار کې دی، او د را ټولولو، تهیه ، ترتیب او نشر کارونه یې زما په غاړه اچول شوي وه. ما په پوره دقت او امانت داری دادی دا دنده بشپړه او تکمیله کړه، او په ډېرې مینې یې ستاسو مبارک حضور ته ډالۍ کوم.
د یادونې وړ ده چې په دې برخه کې؛ د وطن نامتو لیکوال او ملي شخصیت محترم پروفیسور عبد الله بختاني خدمتګار او همداسې د محترم استاد څیړندوی حبیب الله «رفیع » او محترم استاد فضل الرحمن « فاضل » د عالمانه لارښونو نه د زړه له کومې مننه کوم، او الله تعالی دې په خپل فضل او مرحمت؛ هغو ته اجر ورکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

همداسې د يادونې وړگنم چې زه دا مجموعه د خپل مرحوم پلار مولانا دوکتور محمد سعيد « سعيد افغاني » چې د اسلام مبارک دين او د سولې، ښه تفاهم او دخير او سلم لپاره يې تر آخرنۍ سلگۍ پورې مجاهدت وکړ ، اهداء کوم او د حق تعالی نه ورته د دايمي سعادت هيله کوم.

امين يا رب العالمين
امين الدين « سعيدي ـ سعيد افغاني »
د حق دلارې د کلتوري مرکز څخه
د دسمبر مياشت، د ۲۰۰۹ م – کال، جرمني – برول

(c) ketabton.com: The Digital Library

دپروفیسور عبد الله بختاني خدمتګار سریزه

ګران وراره ښاغلي امین الدین « سعیدي »
د حق د لارې امین او په دنیا او آخرت کښې سعید و اوسې.
ډېر خوشحاله یم چه خپل فکر په کار آچوې، قلم چلوې، وخت په وخت خپرونې کوې، له وخت نه ګټه اوچتوې او فعال یې.
ستا زیاترې خپرونې لنډې ګنډې دي. حجم یې ورکوټی او معنا یې لویه وي. او خیرُالکلامِ ما قَل و دَلّ .
ستا د دغه ډول کارونو، درې سوغاتونه راورسـېدل، په مینه مننه!
د « النجم جریده » په دې کښې ډېر اهمیت لري، چه یو تاریخي فرهنګي خطي سند دې د چاپ له لیارې تاریخ ته سپارلی دی.
د مدرسې د خطي جریدې د اوو ګڼو محتویات دې هم عیناً او هم په ټایپي توګه چاپ کړي دي . لوی کار دی او ډېر ارزښت لري.
ماچه وکتل، پنځوس کاله (نیمه پیړۍ) د مخه زمانه راته داعي شوه. ستا د اروابناد پلار مولوي محمد سعید « سعید افغاني » نوراني څیره مې مخې ته و دربېدله . هغه د نجم المدارس مُدّرِس او سر مدرس وو. زه د « ننګرهار » د ادبي، ثقافتي میاشتـنۍ مجلې مسؤول مدیر وم.
کله به مو په هډه او کله به مو په جلال آباد کښې ناسته پاسته وه. د مدرسې او مطبوعاتو تر منځ مو روابط ټینګ کړي وو. متقابله همکاري، راشه درشه ، مشورې او مشاورې وې.
د « النجم » د جریدې تأسیس د همدې همفکریو یوه نتیجه وه، هغه خبرې را په زړه شوې چه ما ستا مرحوم پلار مولوي صاحب ته وویل: د جریدې لپاره « النجم » مناسب نوم دی. دا به بیشکه د مدرسې د شاګردانو لپاره تربیتي او تشویقي پانګه وي.
خو دې سره له تا څخه دا توقع هم په ځای ده چه (د دین ستوری) مولانا نجم الدین پکښې ښه وځلوې او دې کار ته د مدرسې استادان او شاګردان وهڅوې . همداسې وشوو.
د جریدې دلومړۍ ګڼې په سر مقاله کښې لولو : « . . . د ننګرهارپه ورځپاڼه کښې د مدرسې د منسوبینو تبلیغي خدمت هغه دی چه لیدل کیږي . . . اوس د النجم اخبار، سره د ټولو مشکلاتو ، منځ ته راغله . . . »
په دریمه ګڼه کښې بیا ((هیله)) څرګنده شوې ده: ((مونږ غواړو چه د نجم الدین آخندزاده صاحب په حقله څه ولیکو. که چاته دده د ژوندانه د حالاتو او دده د غزاګانو او دده د مأذونانو او مخلصانو په متعلق موثوق معلومات وي، هیله کوو چه په دغه لیار کښې مونږ سره معاونت وکړي .))
د څلورمې ګڼې سر مقاله، بیا د نجم المدارس او النجم د مدیر په قلم د ((مصلح او مجاهد)) تر عنوان لاندی داسې پیلیږي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

((دغه عنوان لاندې غواړم چه د ملا نجم الدين آخند زاده صاحب سوانح ، چه په خپل وخت کښې زيات مصلح او د انګليسانو د استعمار په مقابل کې جنګيدلی دی، بيان کړم.))

دغسې بيا د النجم په نورو ګڼو کښې، د مدرسې د استاذانو او شاګردانو په قلم ، د آخونزاده صاحب د ژوندانه په ځانله اړخونو رڼا اچول شوې ده. يعنی د څېړنې کار د هغې پر ليکوالو ويشل شوی دی. چه د تکرار مخنيوی وشي او ضروري ټکي پاته نه شي . د کار دا ويش او ميتود زما او د مولوي صاحب په مشاوره شوی دی.

هغه ورځ هم را ياده شوه چه په ۱۳۳۹ هـ ش کال مولوي احمد ګل صاحب د مدرسې مشروو. د ذکر شوې لړۍ مضامين او د ننګرهار د يو شمير نورو پوهانو ليکوالو مقالې. په نوموړي مدرسه کښې د يو څېړنيز کنفرانس په ترځ کښې واورول شوې او يوه خوندوره مشاعره هم وشوه.

په دغه مهال زه د ننګرهار د ورځپاڼې مسئول مدير وم. د کنفرانس د جوړېدو ، چلـيدو، کاميابيدو، تنظيم او د مضامينو او اشعارو په ايډيټ او تنقيح کښې ، د مدرسې د اداري ملګری او مرستندوی وم. هغه ټول مطالب مې د ورځپاڼې له لياري ، په دې هيله د تاريخ حافظې ته وسپارلې چه ګوندې چـې د کتاب په بڼه چاپ شي.

ډېر ښه وشو چه په جرمني کښې دافغانستان د کولتوري ودې ټولنې ، پروسږ کال زمونږ دا هيله تر سره کړه. او ډېر خوشحاله يم چه کتاب د لوستونکو ځانګړې توجه ځانته اړولې ده.

مثلاً :

ښاغلي فضل الرحمان فاضل هغه په دري ژبه ترجمه کړې او چاپ لاندې دی. کيدای شي چه په ځينو نورو ژبو هم ترجمه شي.

او داده اوس تا د (حضرت نجم الدين آخونزاده مولوي ډاکټر سعيد افغاني د النجم په جريده کښې) رساله ليکلې او ترتيب کړې او تقريباً د هغه کتاب خلاصة الخلاصه دې چاپ کړې ده.

ګرانه سعيدی!

ماته ستا درېيم ارزښتمن سوغات د (زن و نبوت) رساله ده. واقعاً علمي او ابتکاري څېړنه ده. هغې سره زما نظريه هم چاپ شوې ده. تاته د هغې رسالې د ليکلو او چاپولو مبارکي هم وايم.

د الله پاک له درباره درته د نورو زياتو علمي څـېړنو او خپرونو برياليتوب غواړم. والسلام.

ستاسو خدمتګار

کابل _ خير خانه مېنه _ درېيمه برخه

د ۱۳۸۷ د زمري اوله د ۲۰۰۸ د اګست ۱۲ مه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د محترم استاد فضل الرحمن « فاضل » سریزه :

« النجم » ستاره ای در آسمان مطبوعات کشور

«**النجم** » هفته نامه دیواری ای بود که نیم قرن قبل به یمن همت یکتن از دانشمندان کشور تأسیس گردید ونخستین شمارهٔ آن در برج میزان سال 1337 خورشیدی ، دیوار های مدرسهٔ نجم المدارس را در شرق کشور، آذین بست.

مؤسس وسردبیر این هفته نامه دکتور محمد سعید « سعید افغانی» بود که در آن زمان، مدرسهٔ نجم المدارس را رهبری می کرد وآقای حضرت خان شاگرد صنف دوازداهم آن مدرسه، معاونیت هفته نام «النجم » را بر عهده داشت.

عنوان هفته نامه به خاطر یاد آوری از مجاهدات و مبارزات غازی نامدار ومجاهد پرهیزگار مولا نا نجم الدین آخندزاده صاحب و فعالیت های منسوبان مدرسه نجم المدارس اخذ شده است.

دوست عزیز من آقای امین الدین « سعیدی » فرزند رشید دکتور محمد سعید سعید افغانی که از سه دهه بدینسو ، فعالیت فر هنگی دارد ، به همت او هشت شماره این هفته نامه مجدداً به زیور طبع آراسته می‌گردد.

« النجم » شاید با درنظرداشت تاریخ نیم قرن قبل، در مقایسه با مطبوعات امروزی، دارای کاستی‌هایی باشد، مثلا شاید صفحه آرایی مناسبی نداشته باشد، اما با یقین کامل در آن دوران، گام استواری بوده است که باید بر داشته می شد، واین گام مهم را شادروان دکتور محمد سعید سعید افغانی بر داشته است.

« النجم » در نخستین شماره اش هدف نشراتی خود را ، بیان گزارشهای اجتماعی ، دینی و تر بیتی خوانده است و زمانی که با ژرف نگری صفحات آن ورق زده شود ، خواننده در می‌یابد که سر دبیر دانشمند آن شادروان دکتور سعید افغانی، بر نامه های سودمندی برای آینده داشته وحتی می خواسته است با دریافت امکانات بیشتر «النجم » را به صورت معیاری وچاپی در خدمت عامه مردم قرار دهد.

یکی از اهداف غیر مکتوب سر د بیر « النجم » پرورش نسل جدید در میان دانش آموزان مدرسه نجم المدارس است، تا ایشان را با جهان قلم و مطبوعات بیشتر آشنا سازد.

مضامینی که در آن دوران به قلم شاگردان صنوف هشتم، نهم، دهم، یازدهم، ودوازدهم نگارش یافته است، خواننده را به آینده امیدوار می‌سازد و نیم قرن بعد وقتی از کار نامه های بعدی شاگردان آن دوران اطلاع حاصل می‌کنیم، موثریت و نقش « النجم » را در آگاهی بخشی بهتر درک می نمائیم.

مثلاً صمیم کاکړ شاگرد صنف نهم در سال 1337 خورشیدی بعد ها به حیث یکتن از پیشگامان مبارزه اسلامی می در خشد و در راه دفاع از ارزش

(c) ketabton.com: The Digital Library

های ملی ودینی جام شهادت می نوشد. یا مولوی سلطان عزیز شاگرد صنف هشتم آن دوران که مضامینی به قلم او در «النجم » به چاپ رسیده است، بعدها خدمات فراموش نا شدنی در عرصه تعلیم و تربیه به و یژه در میان مهاجران در پشاور انجام می دهد کـــه بلا ریب هسته این فعالیت ها در روش آموزش و پرورش آن سال ها در دل او نقش بسته است.

در « النجم» اعلاناتی هم به چشم می خورد که به سهم خود برای آگاهی بخشی دیگران نهایت ارزنده است. به گونه مثال در النجم آمده است که :

النجم به پرسشهای شرعی پاسخ می گوید :

ویا اینکه :

مضامین ارسالی کوتاه، مفید ومتین باشد.

یکی از پرسشهای طرح شده در هفته نامه « النجم » این سؤال نهات سودمند است که : « مدرسه چگونه پیشرفت کند؟ »

در هر شمارهء «النجم» ، چند پاسخ به پرسش بالا درج شده است که در آن دوران برای خوانند گان رهگشا بوده است.

یکی از اعلانات مهم در هفته نامه « النجم » تقاضا از خوانندگان است تا معلوماتی که راجع به جنبه های گونان گون زنده گی ومبارزات مجاهد سُترگ، ملا نجم الدین آخند زاده دارند، جهت نشر به اداره «النجم » بفرستند.

اینجانب که حالا این سطور را می نوشتم به یاد جریدهء دیواری می افتم که ما متعلمان صنف هشتم مدرسهء امام ابو حنیفه (رح) در کابل، در سال 1352 هجری خورشیدی به نام « لغة القرآن » اولین و آخرین شماره آن را به دیوار آویختم که مضامین آن توسط چند تن از شاگردان صنف هشتم تهیه می‌گردید و به خامهء زیبای امین الرحمن خلیل همصنف دیگر ما خطاطی می شد، و استاد زبان عربی ما استاد ابراهیم الشدی تبعه عربستان سعودی، از نگاه ادبی، مضامین آن را اصلاح می کرد . شاید آن جریده که بدون مشوره آمر مدرسه بر دیوار آویخته شده بود، باعث شد بعد از شماره اول دیگر به چا پ نرسد.

به هر ترتیب با این مقدمه میان خوانند گان و متن کامل هفته نامه « النجم » بیشتر حایل نمی‌گردم و با قدر دانی از زحمات برادر گرامی ام آقای امین الدین « سعیدی » وطلب مغفرت وآمرزش برای دکتور سعید افغانی، مؤسس و سر دبیر « النجم » موفقیت های بیشتری را برای برادر گرامی آقای امین الدین « سعیدی » آرزومندم.

فضل الرحمن « فاضل »

12 اسد 1387 خورشیدی – کابل

(c) ketabton.com: The Digital Library

د استاد حبیب الله « رفیع » سریزه

د « النجم » دورکې جریدې څوګنې

«خپرونې » درڼا په لور ګامونه دي، دروڼتیا په لور ګامونه دي او د پرمختیا په لور ګامونه دي چې دچاپ اختراع دا رڼا د نړۍ ګوټ ګوټ ته ورسوله.

افغانستان ته هم چاپ او مطبعه او ورسره خپرونې او مطبوعات څه کم یوه نیمه پیړۍ وړاندې را غلل او د (شمس النهار) لمر دهیواد دخپرونو په تیاره اسمان کې ځیره و وهله او همدا لمر به کله ولوید او لکه به بیرته راوخوت.

په ۱۳۹۸ لمریز کال (۱۹۱۹ ع) په هیواد کې دخپلواکۍ دلمر له راختلو سره د افغانستان دخپرونو اسمان تر پخوا ډیر رنګین او د راز، راز خپرونو په رڼاؤ زرین شو .

ښوونځي او مدرسې په خپله د رڼا مر کزونه دي، په دې وخت کې له دې مرکزونو سره دخپرونو رڼا هم ملګرې شوه او دا لړۍ نور علی نور شوه او د هیواد له لومړنۍ مدرسې حبیبې څخه د «معرف معارف » میاشتنۍ جیبي مجله را ووته چې دلیسې مدیر محمد حسین دلېسې دزده کوونکو په وسیله چلوله او دحبیبیې د زده کوونکو مقالې په پکې خپریدې، دمستوراتو ښوونځي هم چې په هیواد کې دنجونو لمړنی ښوونځی ؤ د « ارشاد النسوان » په نامه جریده را وایسته او بیا د آئینهٔ عرفان مجله خپره شوه او د اماني دروې له پای سره د « مکتب جریده » نشر شوه.

تر اغتشاش وروسته دا کار غړند شو او تر ډیره وخته معارف ډیرې لړ خپرونې درلودې او تر « آئینه عرفان » او « عــرفــان »پرته پوهنې نورې خپرونې نه درلــودې ، د اروابناد شهید محمد داوؤد خان د صدارت او د اروابناد علي محمد پوپل دپو هنې دوزارت په وخت کې دپو هنې دخپرونو یوه نوې او ګټوره لړۍ را پیل شوه ، په دې لړۍ کې د « اخبار عرفانی » جریده، د « آزادۍ » کالنۍ خپرونه د « ادب » څېړنیزه مجله ، « افغان طبي مجله » ، د « اقتصادي څیړنې » مجله ، د « بخوان وبدان » مجله ، د « بدني روزنه » مجله، د « پالندوی » مجله ، د «پولتخنیک » مجله، «پو هنه » مجله، د « جریده تعلیم وتربیه »، د« تعلیم او تربیې » مجله ، د« څاروندی» مجله، « دحقوق » مجله، د «خدمت» مجله، « جریده دارالمعلمین»، د « ښوونکې » مجله ، د«علم او فن » مجله، د « کاپل پوهنتون خبرونه » خپرونه، د « نجونو روزل » مجله، « ورمه » مجله اونورې خپرې شوې .

همدا راز داوخت ځینې ښوونځیو هم چاپي او قلمي خپرونې پیل کړې چې شمیره یې لسهاؤ ته رسیده ، دنجات ښوونځي د « نجات » جریده خپره کړه او نورنوټولو لېسود یوالي جریدې درلودې او دپو هنې وزارت کتابتون دکوچینانو ږغ مجله خپره کړه.

همداوخت چې دپوهنې وزارت په مرکز او مربوطاتو او ښوونځیو او پو هنځیو کې مجلې او خپرونی راوتلې، له کابل نه ډیر لرې د ننګرهار نجم المدارس په دیني مدرسه کې ددې مدرسې منور او پوه مدیر اروابناد ډاکټر سعید افغاني د « النجم » په نامه د جریدې یو روڼ ستوری چی هره چارشنبه به یې له دي مدرسې نه سترګک واهه د ۱۳۳۷ لیږدیز کال دتلې په ۳۰ نیټه خپلې خپرونی پیل کړې او پکې ویې لیکل:

(دا اخبار دمدرسې جریانات ښیي او اجتماعي، دیني ، تربیوي خپرونې کوي.)

(c) ketabton.com: The Digital Library

له همدې هدف سره سم یې په ساده روانه پښتو ټولنيز، فلسفي ، ادبي او علمي مسايل او مطالب خپرول او ددې مدرسې د زده کوونکو د ذهني تنوير او د سياسي او اجتماعي شعور د ويښولو له پاره ئې کار کاوه .

بل مهم ټکی دادی چې مو‌ږ هغه وخت ډيرې نورې ديني مدرسې هم درلودې لکه په کابل کې عربي دارالعلوم، تخارستان ، فخر المدارس، نور المدارس، خو هغه مدرسې تر ډيره حده وچې ديني مدرسې وې او دنورو علومو تدريس ته لږ بر خه پکې ورکول کيدله، خو د اروابناد ډاکتر سعيد افغاني د « النجم » محتويات ښيې چې ده نجم المدارس ته يو ذهني او فکري وسعت ورکړ اوددديني علومو تر څنګ يې ، فلسفې ، حکمت او نورو عقلي او نقلي علومو دزده کړې په لاره کې هم پراخ نظر درلود او دالنجم جريده يې پر راز راز موضوعاتو او مضامينو سپوللی وه .

ښاغلي امين الدين «سعيدی » (د ډاکتر «سعيد افغانی » خلف الصدق) لوی کار کړی چې ددې قلمي جريدې اته ګڼې يې موندلې او اوس يې تا سو ته د النجم دتاريخي کلکيسون په توګه وړاندې کوي ، دوی وايي چې د دې جريدې نورې ګڼې هم ليکل شوې او په قلم تکثير شوې دي. کاشکي هغه وموندلې شي او که ونه موندلې شي هم لوی کار دا شوی چي دوی ددی ورکي قلمي او علمي جريدې څو ګڼې او نمونې بيا موندې او دافغاني خپرونو ډګر ته يې رابر سيره کړې، زه مبارکي ورکوم او د ژوند په ټولو ډګرونو کې ئې بريا غواړم !

په درنښت
حبيب الله «رفيع »
دافغانستان دعلومو اکاډمی مشاور
١٣٨٧ /٥ /٥

(c) ketabton.com: The Digital Library

مصلح او مجاهد
ملانجم الدين آخند زاده

مولوي داکتر محمد سعيد « سعيد افغاني » چه دهيواد دينى او ملى شخصيتونو له ژوندانه سره مينه او خاصه علاقه لرله ، دنجم الدين آخوندزاده صاحب دخيړنو تاداو په کال (۱۳۳۷ ليږديز) دنجم المدارس په مدرسه کښى کيښود:
کله چې مولوي سعيد افغاني په کال (۱۳۳۷ لېږديز) دهغه مدرسې مدير او سر مدرس و نو هلته ئې دمدرسې دشاګردانو ددينې ، اجتماعي تربيتي د لوړ تيا لپاره اوه نيزه قلمي جريده په دوو مخونو کښې دلمړي ځل لپاره په نشراتو پيل وکړ.
ددې جريدې لومړى ګڼه د ۱۳۳۷ هجري شمسي کال دميزان په ۳۰ مه نيټه (د النجم) په نامه خپره شوه چې د آخوندزاده صاحب له نامه سره ارتباط لرى.
مولوي داکتر سعيد افغاني د النجم په څلورمه ګڼه کښې چې په کال (۱۳۳۷ هجري شمسي) دعقرب دمياشتې په (۲۱) نيټه خپره شوه ، داسې وليکل:

النجم ګڼه « ۴ » چهارشنه د ۱۳۳۷ کال ، د عقرب « ۷»

مصلح « مجاهد »

د سعيد افغاني ليکنه :

د دغه عنوان لاندې غواړم چې د ملا نجم الدين اخندزاده صاحب، سوانح چه په خپل وخت کښې زيات مصلح او دانګليسانو په مقابل کښې په کلو کلو جنګيدلي، بيان کړم .

۱ـ د ده *اجمالي پيژندنه:*

ملا نجم الدين « اخند زاده صاحب » «۱» د امير عبدالرحمن د پاچائى په وخت کښې د لـوى اعتبار خاوند ۇ . دغه شاه دي سره دمأذونانو دکابل په ښار کې بندي کړو.
دى د بندي خانې نه په يو خاص تر تيب مخ په مشرقى وتيښتيده او هلته د مشرقي په سرحدادتو کښې د مهمندو په سيمه په ژروبى او چمرکند کښې اوسيده او د انګليسانو په مقابل کښې به جنګيده.
دي بيا دامير حبيب الله خان د پا چائي په وخت کښې دهغه په غوښتنه او اعتماد بيرته افغانستان ته راغې او دننګر هار په ولايت کښې دجلال کوټ نه مخ په جنوب دهډې په قريه کښې اوسيده.
ده د همدغه پا چا په عصر کښې ډير د اسلام ددين اساسونه محکم کړل او هر خواته يې ريښې او پلى خورې شوې او دى د داسې لوى شخصيت خاوند شو ، چه په ټول افغانستان کښې ده د خلکو په عقيده حاکميت درلوده. دغه منلى شخصيت د همدغه امير حبيب الله په وخت کښې « ۱۳۲۰ يا ۱۳۲۱ هجري قمري » کال ۇ چه د اجل داعي ته ئى لبيک وويلې.
په دى حساب دده د وفات تأريخ (قبر غازى) « ۱۳۲۰ » ليږديز لمريز کال دى .
د ده مزار او مقبره دهډې په قريه کښې د والا حضرت سر دار محمد داؤد خان

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان صدراعظم په اهتمام ښه جوړه شوی. د ده هدیره د ټول مشرقي او سرحد بلکه د ټول افغانستان او پشتونستان د خلکو د عقیدې ځای دی «۲»

النجم ګڼه « ۵ » چهارشنه د ۱۳۳۷ کال ، د عقرب « ۲۸ »

مصلح « مجاهد »

د سعید افغاني لیکنه:

۲ـ د ده تفصیلی پیژندنه :

دنجم الدين اخند زاده صاحب « رحمة الله علیه » د مفصل پیژندلو د پاره په کار ده چه په لانده ډول سره ئې وپیژنو :

۱ ـ د ده عمر او حیات او قواره
۲ـ د ده هویت قوم او نسب
۳ـ د ده اصلی او فرعي مسکن
۴ـ د ده تحصیل او علم
۵ ـ د ده تصوف
٦ ـ د ده جهاد
۷ ـ د ده دشهرت اندازه او کار روائې تر مرګه پورې
۸ ـ د ده مشهور مأذونان او منسوبین
۹ ـ دده د مرګ نه وروسته شهرت او تأثیرات

مګر ډیر تأسف دی چه د داسې یو لوی شخصیت چه د ټول حیات ګذارشات او حر کات ئې نهایت متانت او سنجیدګي لري. هغومره چه ویل کیږي او یا اوردیل کیږي او یا ئې وینو په دغه اندازه د ده سوانح دلیکلو دپاره چا کوښښ نه دی کړی. په دغه حقله زمونږ ګیله دده دمعقولو منسوبینو نه کوم چه په خپل وخت کښی نهایت منلي تیر شوي، زیاته ده. یوازې د ملا طوطی آخند نه هغه هم صرف دده د مواعیظو تذکرې، مګر نهایت ناقص لیدل کیږي او بس.

په هر صورت که اوس زمونږ په لاس کښې مطلوبه معلومات راشي امید دی چه ځه نا ځه خو به ترې جوړ شي او آینده د پاره به ګونډې دغـه آرزو د ده پـوه عقیدت مندان کوښښ وکړي چه زمونږ د هدف نارسیده مطلب تکمیل او پوره کړي. باور لرم چه په دغه لیار کښې سعیه به د ده د عقیدت مندی ښه ثبوت وي .

د ده عمر او حیات او قواره :

زمونږ په لاس تحریري اسناد ډیر کم دي. کوم تحریري سند چه زمونږ په لاس کښې شته هغه یوازی د ده د فوت تأریخ ښې چه په (۱۳۲۰) او یا (۱۳۱۹) هجری قمری کال کښې فوت شوی، چه د ده نه د ټول عمر اندازه نشي معلو میدلې. مګر ؛ شفاهاً مو ډیر او ریدلي چه آخندزاده صاحب عمر او یا کلو په حدود کښې اندازه کیدلې شي. خلک وائي : چه ښه قوي وجود ئې درلوده مګر ؛ ریاضیت او تقوی په وجه نحیف شوی ، حتی چه د ډیر ریاضیت په وجه د ده د لاسو رګونه شنه بلقیدل .

(c) ketabton.com: The Digital Library

وائي چه دی ښه خوش قـواره جګ سړی ؤ ، او په اوچلي باندې شين خال هـم درلوده او د ده دشين ښکلی خال شهرت زيات ؤ .
د ده رنګ او قواره با تاثيره هيبت ناکه وه ، دورايه به په خلکو د ده رعب وليده مګر؛ په عين وخت کښې مشفق او مهربان هم ؤ .
د د حيات ټول په حرکت کښې تير شوی . معلو ميږی چه د ده په ضمير کښی يو داسی اور او تپش او حرکت موجود ؤ چه په يو ځای نشو پاتې کيدلی .
ده هر چيرته ته دخلکو په افکارو کښې داسی تحول قايم کړ ی چه تر ننه هم هغه تحول دخلکو په مابين کښې ياد او د قدر وړ دی ده په ځان باندی ډير خلک د ښو اخلاقو په وجه عاشقان کړي ؤ. د ده د حقانيت د اثبات دپاره دا کافی ده چه دی ټولو پوهو علماؤ منلی ؤ او د ده حر کات ئې د اسلام د دين په اساس موافق ګڼل .

النجم ګڼه « ۶» چهارشنه د ۱۳۳۷ کال ، د قوس « ۵»

مصلح « مجاهد »

د سعيد افغاني ليکنه :

۳ـ د ده هـويت قـوم او نسب:

اصلي او فرعي مسکن او ځايونه ئې :

ملا نجم الدين « اخند زاده صاحب » په قوم کاکړ او په مليت افغان دی. په اصل د جنوبی شپلګر د علاقې نه دی، او هم هغلته د ده نيکونه او پلرونه تير شوي «۳» .
دی بيا دتحصيل او زده کړې په وخت کښې د جنوبي نه مخ په مشرقي ننګرهار ار روان شوای. په ننګر هار کښې ځای په ځای ديره شوی او تحصيل ئې کړای دی.
د تحصيل دپاره آفريدوته هم تللی. پيښور او صوات کښې هم اوسيدلی دی.
ده د تحصيل نه ورسته مخ په خپل وطن افغانستان روان شوې او په هډه کښې اقامت اختيار کړی ؤ .
لکه مخکښې چه مو وويلې د ځينې سياسي معاذيرو په وجه کابل ته غوښتل شوی ؤ دکابل په ښار تندور سازی کښې او سيدلی او بيا دکابل نه مخ په ننګر هار تلی او مهمندو په علاقه په جروبی ، او چمرکنډ کښې استوګنه کړي ده .
په ننګرهار کښې په روداتو کښې ځه موده تيره کړې او هلته په فقير آباد او نورو روداتو او شينوار کښې ګر ځيدلی . په لغمان او سور رود او کامه او خو ګيانو کښې هم د وعظ او تبليغ او يا دنورو مقاصدو په مطلب تلی دی ، دګرمي په وخت کښې دی به کابل ته هـم تلو او هلته په پغمان کښې ځه موده ئې استو ګنه کړی ده.
دی په شمالی کښې د کوه دامان خواته د داؤدځو په علاقه کښې اوسيدلی او شايد چه هلته به د کـوه دامـان په ځينو ځايو کښې ګرځيدلی وي، مګر ؛ د ده د حيات آخرنی شپې او ورځې د ننګرهار په علاقه د جلال کوټ نه درې ميله

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخ په جنوب هـډه کښې تیر شوي دي. دی شاید په نورو ځایونو کښې هم ګر ځیدلې او یا اوسیدلی وي مګر ؛ مونږ نه دی اوریدلي، نو ځکه دلیکو جر ئت نه کؤو .

د ده تحصیل او علم :

مخکښې مو وویل چه دی د تحصیل دپاره زیات ګرځیدلې او په ډیرو ځایونو کښې او سیدلی دی .

وائی چه اخند زاده صاحب ډیر پوه او ښه معقول عالم ؤ په تفسیر ، او حدیث ، قرائت ، صرف، او نحو ، او فقه ، او اصول ، او معانی ، منطق ، او هیئت او ریاضی ، او حکمت ، او میراِ ، او حساب او تصوف ... .

النجم ګڼه « ۷ » چهارشنه د ۱۳۳۷ کال ، د قوس « ۱۲ »

مصلح « مجاهد »

د سعید افغاني لیکنه :

۴ـ دده دعلم او تحصیل :

په علومو کښې ئی ښه قوي لاس درلوده ، ربنتیا دده هغه کتاب خانې نه چه اوس د نجم المدارس په لاس کښی ده ، معلو میږی چه دی ښه عمیق عالم او د مطالعی شائق ؤ .

وائی چه اخند زاده صاحب به د علما سره ډیر علمي بحثونه کول ده به همیش دعلم دپاره دعمل اندازه کتله ، د ده استاذان هم خلک ښه یادوی .

د ده د استاذانو په سلسله کښی د سر شاهی نه چه سړی مخ په بږو ځی یو هدیره ده دهغی ځای خلک یو قبر ښی وائی دا داخندزاده صاحب استاذ تیر شوی او ډیر ښه مبارک شخص ئی خلک یادوی .

وائې ملا نجم الدین اخندزاده صاحب د ده زیارت ته را تلو دده استاذان په ننګرهار او سر حداتو او صوات او پیښور او شاید نورو ځایونو کښې هم تیر شوی وي.

کوم وخت چه دده دعلم قال نه مخ په علم حال تو جه برابر وی داوخت دده یو بله دوره شروع کیږی.

دا په تواتر ثابته ده چه آخندزاده صاحب دصوات صاحب نه په حیات کښې د قادری شریفی طریقه وکړه او په دغه طریقه کښې ترنه درسونه کامل کړو ، او مأذونی مرتبې ته ورسیده.

ده په صوات کښې ډیر وظایف کړي او د صوات صاحب په نزد نهایت منلی ؤ . که څه هم زمونږ سره د ده او صوات صاحب په هغه وخت کښې د کرامت زیاتې قیصی نشته مګر؛ مونږ دومره پوهیږو چه دواړه جنابان با تقوی او پرهیز ګاران تیر شوی ، عقیده لرو چه اوراد او وظایفي ئې ډیر پوره تأثیرات شته دي مګر ؛ زه نه غواړم چه دقیصو رطب اویالس یاد کړو .

وائي ملا نجم الدین اخند زاده صاحب په څلور واړو طریقو کښې مأذون و «۴ » مګر ؛ ده به خلکو ته یوازی د قادری طریقی اجازه ورکوله « ۵» .

النجم ګڼه « ۸» چهارشنبه د ۱۳۳۷ کال ، د قوس « ۱۹ »

(c) ketabton.com: The Digital Library

مصلح « مجاهد »

د سعید افغاني لیکنه:

۵ـ د ده تحصیل او علم او تصوف:

هـډی صاحب عـالم ؤ ، مگر ؛ داسې نه چه علم ئې دعمل سره نه برابر یده او یا دسر تنبه توب نه به ئی کا راخستلو او یا د کبر او غرور نه ډ ک عالم او یا داچه د ده علم د اوهامو او خرافاتو یوه مجموعه ؤ او یا خدای ناکرده چه ده به دین ددنیا دپاره وسیله گرځولی وي .

دی یو حقاني عالم ؤ، ده داسلام دین پیژندلو. دی په دې خبره پو هیده چه خلکو کښې باید د محبت او مؤدت اساس قایم شي. دی ریا کار صوفی نه ؤ، او نه دکونج او صومعې طرفدار ؤ . دی یو اجتماعي شخصیت، همیش دناوړو رسم او رواج سره مجادلې کړي، خلک ئې دبې کارۍ او تنبلۍ نه خلاصول .

مصلح او مجاهد

د سعید افغاني لیکنه:

وائي نجم الدین آخندزاده صاحب به علماؤ سر زیات محبت کولو او ښه عالم به ئې زیات خوښو او نازوو.

دهغه وخت علماؤ په ده باندې دعلمیت آزمیښتونه کړي ؤ علماؤ ، دده نه په لویو لویو کتاب، او علومو او په باریکه باریکه مسایلو کښې پوښتنې کولې، مگر؛ دده سره دعلمیت اندازه قوي وه.

دعلماؤ پو ښتنو د پاره ئې ښه ځوابونه ورکړي دي. د علماؤ په نزد ښه جید عالم ثبوت شوی ؤ نو ځکه ئې دی د دین داقتدا او ددین دحمائې دپاره دهغه عصر لوی نابغه شخصیت لیدلو. ده علماء تربیه کول او علماؤ ته ئې د عمل درس ورکولو .

وائي نجم الدین آخندزاده صاحب ته هر کال په سلهاؤ بړستنی جوړولې او بخشش په ډول به ئې ورکولې. دی دعلماؤ دپاره خولی او پگړی پیداکولې او د بخشش په قسم به ئې ورکولې.

دنجم الدین آخندزاده صاحب علمي بحثونه علمي موعظې او خطابې ښې با تاثیره یادیږي. ده خلکو ته د کونج او زاویې درس نه دی ورکړی. ده خلکو ته دنیا په دا شان بده نه ده ظاهره کړې، چه خلک دې دنیا ترک او کار دې نه کوي .

دی په دې خبره پو هیده چه ددنیا مذمت هم ددې د پاره دی چه باید مسلمان د دنیا د محبت اندازه وپیژني، داسې نه چه د دنیا د محبت په وجه دخلکو حقوق تلف د رحم او عاطفی خیال ونه ساتي.

داسې دنیا نه چه هرج مرج پیدا شي، د جنگ او قتل موجب وگرځي او داسې نه چه خلک په دنیا غَرّه شي، خپل خالق هیر کړي او دبلې ورځې غمه ورسره نه وي . اوکه نه دنیا د دې دپاره چه د ځان او دخلکو دخدمت او رفاهیت په مقصد وي بده نه، بلکه پيد ا کول ئی ثواب دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نجم الدین اخند زاده صاحب حقیقی عالم، په دې خبره ښه پوهیده چه څنگه علماء دې په دې پوه ؤ چه د خلکو داصلاح دپاره څنگه علم په کار دی.

ده سره دا ملاحظه وه چه د وخت او زمان مراعات شته دی. ده علماء په ځان را ټول کړل او خلکو کښې نوی روح پو کړو.

مگر ؛ ډیر تأسف دی چه د ده د کار نقشه د ده نه پاتې وروستینو خلکو بدله کړه. په دې پوه نه شول چې اصلی سر څه وٍي، په دی ښه پوه نشول چه د نجم الدین اخند زاده صاحب مطلب څه ؤ. چا داخیال وکړو چه د آخند زاده صاحب سره د تسپو دشمار خیال ؤ.

څوک په دی عقیده لاړل چه ډوډۍ ورکول او لنگر مقصود دی، چا دا گمان وکړو چه په سر مراقبه سپین څادر او قبا په کار ده، چا سره دا سودا پیدا شوه چه چا د ساده خلکو په وسیله نور خلک تهدید ول او غولول په کار دي.

همداوجه وه چه چا دلنگر په نامه او چا د مسجد د جوړولو په هنگامی او چا د مدرسې جوړولو په انگازی، چا په دې نامه چه دا کـوم!! او داسې داسې خیال مې دی ناروا ، ناروا کارونه وکړل. عامونه ، عامونه مسلمانان ئی په حقیقي اسلام باندی هم بد گمان کړل.

خدای خبر چه داسې جنابان د اوسنی اسلام د ضعف له امله په هغه ورځ د پاک خدای په لوی دربار کښې څه ځواب ورکوي؟

باید ووایم چې: نجم الدین آخونزاده صاحب په مخلصانو کښې ښه پاک او پوه خلک هـم وه. د هغوی د خـدمتونو اندازه مونږ سر شته. امید دی چه د هغـوی د کارنامو تذکری باندې آینده تماس و نیسم او خپلو گرانو لو ستو نکو دپاره ئې دهدئې په ډول وړاندې کړم .

---

(۱) سر محقق عبدالله بختانی خدمتگار دنجم الدین اخندزاده صاحب دنوم په هکله لیکي:

« ما د سر محقق مولوۍ محمد اکبر معتمد شینواری څخه څو څو ځلی اوریدلی دي چه هغه به ماته ویل: چې ما د شینوار و صوفي صاحب نه اوریدلی دي چې: دهډۍ آخونزاده صاحب اصلي نوم (عبد القدیر) دی، مگر د علم ، رو حانیت او غزاگانو په برکت و نورو لخوا ورته (نجم الدین) لقب ورکړ شوی دی چه معناي (د دین ستوری) کیږی. سعید افغاني

پرې اضافه کول غواړم چې هغه څوک چې درې نسله ملا وي نو هغه ته آخوندزاده وايي. آ. سعیدی

دشینوارو صوفی صاحب اصلي نوم صوفي علم گل دی. دآخوندزاده صاحب مأذون او هغه ته نژدې سړی و په ډیرو غزاگانو کښې یې دجناب هډۍ صاحپ سره برخه اخستی ده.»

(دهډې آخوندزاده مولنا نجم الدین) لیکنه: سر محقق عپد الله بختانی خدمتگار. دغه کتاب په ۱۳۸۷ (دافغانستان دکلتوري ودې ټولنه)

(۲) دننگر هار د سره رود د ولسوالی دچهارباغ حضرت محمد سعید سعیدی مجددي علیه الرحمه دحضرت صاحب عطاء معصوم مجددي زوی دی. په کال ۱۳۵۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

هجري شمسي کښې په چهارباغ صفا کښې زیږیدلی او دسنبلی په شپږمه کال ۱۳۷۲ هجري شمسي د لوی اختر دمیاشتې په ۱۹ مه دخوږ یاڼیو په اګام کښې حق ته رسیدلی. هغه مرحوم چې دمولانا نجم الدین آخوندزاده یو نژدې ملګری، دوست، مرید او خلیفه یا مأذون وو د نجم الدین د آخونزاده صاحب د وفات نیټه په خپله هغه مرثیه کښې چې (در مرثیه غوث زمان قطب دوران قدوهٔ سالکان پیشوای پیر وجوان مرشد کاملم محبوب دلم اعنی صاحب هډه رحمة الله علیه) په نامه یادیږي، دنجم الدین آخند زاده صاحب د وفات نیټه: (دچهار شنبې شبه د ۱۳۲۰ هجري قمري کال د روژی دمیاشتې ۲۱ مه معرفي کړې ده.)

مرحوم حضرت صاحب محمد سعید د په خپلې مرثیه کښې پدې هکله لیکي:

چـــونکه سردار بشر رفت ازاین دار فنا
صبر از رفتن خــوبان جهان مـــی بینم
صبر تلخ است ولیکن ثمرش شیرین است
مژدهء نیک به صابر زسبحان مـــی بینم
ګر ازاین دار فنا جـــان به سلامت ببرم
سابقون را همه ای غمـــزدګان می بینم
شپ چهارشنبه شنو تو ز وفـات صاحب
بیست ویکم ز مه و شهر رمضان می بینم
سنهٔ الف وهم سه صد وعشرین بـه یقین
بیست ویکم ز مه و شهر رمضان می بینم
چــونکه خوبان هم رفتند سعیدی ز جهان
شو مجرد کـــه ترا نیز روان مې بینم

در مرثیه ای که در فوق تقدیم ګردیده، با قید (یقین) مصرع تاریخ (سنهٔ الف و هم سه صد و عشرین (۱۳۲۰ به یقین) معرفي شده است.

(مأخذ: دمحترم سر محقق عبد الله خدمتګار دهډی اخوندزاده مولانا نجم الدین له کتاب نه صفحه ۱۳۱ او ۱۳۲) دچاپ کال ۱۳۸٦ (۲۰۰۷ م) ټولنه لخوا - جرمنی) په پیښاور کښې چاپ شوې.)

(۳) محترم سلطان عزیز دمرحوم آخوند زاده صحا ب د نوم په هکله داسې لیکي :

دمرحوم آخوندزاده صاحب نوم (نجم الدین) او اصلي مسکن ئې د افغانسان شلګر دی. ولې دوی په ننګرهار او صوات او دپښتونستان په نورو ځینو کښې په (کابل) ملا شهرت درلود او دوی په خټه کاکړ او په کاکړو کښې (ابک زائی) او په ابک زایو کښې (اخونزاده خیل) حسابیږي دغه کورنی او س هم په شلګر کښې په اخونزاده خیلو سره خورا مشهوره ده دهمدې کبله دوی ته داخونزاده لقب هم ور په برخه شوی دی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مونږ ته دمرحوم اخونزاده صاحب نژدې خپلوان پوره معلوم ندي مگر دومره خبر يو چه ، د دوی مبارک والد محمد حسن آخونزاده نوميده خو افواهی مو اوريدلی دي چه دوی نژدې خپلوان ډير نه در لودل.

(مأخذ: دننگر هار ورځپاڼه: ٤٩ مه گڼه د۱۳۳۹ دثور ۳۱ نيټه)

(٤) جناب نجم الدين آخوندزاده صاحب د قادريد طريقې شيخ او د تصوف په څلورو مشهورو طريقو (قادريه ، نقشبنديه ، چشتيه ، سهرورديه) کې مرشد او پير و. او په سلگونه مأذونان ئې درلودل.

آخوند زاده صاحب دقادريی دطريقې نه علاوه په دغه نورو طريقو کې هم اذن ورکاوه.

(٥) ـ دهډې صاحب مشهور مأذونان :

يادونه:

مأذونان يا خليفه هغه چاته وايي چه پير ورته دمريد نيولو اجازه ورکړې وي.

دآخوند زاده صاحب ځينی مأذونان هم دې درجې ته رسيدلي ؤ چې هغوی هم ځانته مأذونان ټاکلي وو.

محترم راز محمد دغبرگولي دمياشتې په (۳ او ٤ نيټه) کال ۱۳۳۹ لېرديز - لمريز د ننگرهار دورځپاڼې په (٥۲ او ٥۳) گڼې کښې د نجم الدين آخند زاده مشهور مأذونان په لاندې ډول معرفي کړي:

اول : ميا قمر الدين:

ميا قمر الدين صاحب په اصل کښې دپېښور د اچنيی ؤ او بيا د هغه ځای ځنې راغی او دلته دننگرهار د روداتو په بړو کښې هستوگنه درلوده. وائي چه ډير ښه عالم او ښه قلم خاوند ؤ دتدريس او تأليف سره ئې ډير شوق لرلو چه دده تر اوسه قلمي ځيني چاپي آثار شته دي.

دوم : د بُتخاک حضرت صاحب:

دبُت خاک حضرت صاحب چه دده مبارک نوم عبد الشکور او دزياتی تقوا خاوند او ښه عالم او مجاهد هم ؤ . د چکنور ملا صاحب (محترم امير محمد دمرحوم اخترمحمد زوی دننگر هار دمومند دری اوسيدونکی په کال ۱۲٦۰ هجری قمری زيږيدلی او پا کال ۱۳٥۰ هجری قمری د ۹۰ کالو په عمر دمارسينگی په منطقه کشی وفات شوی) چې يو لوی مجاهد شخص و دبتخاک حضرت ځينی ماذون شوی ؤ.

همدارنگه جناب مير صاحب جان پادشاه دسلام پور او استاد صاحب چه اصلی نوم يې جان پادشاه دسلام شور او استاد صاحب چه اصلي نوم يې پاينده محمد ؤ دهمدی بتخاک حضرت صاحب ماذون او خپله د اخونزاده صاحب ډير گران مريدان وو چه استاذ صاحب ئې دخپلی کتابخانې متصرف گرځولی او مير صاحب جان پادشاه صاحب ئې څرنگه چه يو کره او نامتو مجاهد او خانداني سړی و له همدې امله ئی دلنگر انتظام همده ته ور پلاس کړی و.

(مورخين ليکی : دلنگر انتظام مرحوم مولانا نجم الدين اخندزاده په خپل ژوند کښې دکنړ مير صاحب جان پاچا صاحپ ته چه په شيخ پاچا سره مشهور و ورپلاس

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړی و چه دمرحوم اخندزاده دوفات نه وروسته هم دده دوصیت سره سم دهمدی پاچا صاحب پلاس کښې و او وروسته بیا دده ځوی مرحوم سید عباس پاچا صاحب ئې انتظام کاوه.)

دریم : صوفی عالم گل صاحب :

صوفی عالم گل صاحب یو د هغه ماذونانو څخه وچی اخونزاده صاحب په (پهلون) سره لقب ورکړی او دصاحب سره ئې په غزاگانو کښې اشتراک کړای و او دښه شجاعت او میړانې څښتن و . دترنگزو حاجي صاحب چه فضل واحد نومیده چه هغه یو ډیر عابد او ستر مجاهد وه. د همدې صوفي عالم گل صاحب ځینې مأذون شوي و .

څلورم دسر کاڼو میا صاحب:

میا صاحب چه دده نوم سید اکبر شاه او په اصل دکامې و او بیا ئې په سر کاڼو کښې هستو گنه در لوده، چه د پوره فضل او فیض خاوند و .

پنځم : حضرت شاه :

مرحوم حضرت شاه په لغمان کښې هستوگنه لرله ، او سید او با تقوا شخصیت و .

سید شمس الدین مجروح ، دقبایلو مستقل رئیس د همدغه مبارک ځوی دی .

شپږم : محمد سعید جان (مجددي)

مرحوم محمد سعید جان (مجددي) د چهارباغ صفا نه دی. دی حاجي، او قاري او ښه مبلغ هم و.

اوم : احمد خان آخونزاده صاحب:

احمد خان آخونزاده صاحب چه په دولت زائی ملا صاحب سره شهرت لري ښه کره عالم او د صاحب دتحصیل د دورې اکثراً ملگري و .

اتم : دکو هاټ ملا محمد یاسین :

دکوهاټ ملا محمد یاسین صاحب دکو هاټ په علاقه کښې لوی عالم او مدام به ئې د درس او تدریس وظیفه اجرا کوله .

نهم : د حصارک میا صاحب :

په خوږ یانو کښې دحصارک میا صاحب چه نوم ئې عبد الرحیم ؤ .

لسم : ملا محمد حسین :

دلغمان په سنگر کښې ملا محمد حسین صاحب چه په قوم ساپی او دپړوائي شیخ صاحب باندې مشهور ؤ. دی ښه ذاکر او زاهد شخصیت ؤ . دځینو خلکو په روایت سره دا ملي ملا مسلم صاحب دی.

دنجم الدین آخونزاده صاحب د مأذونانو څښې دغه دولس تنه مشهور وو او نور هم شته لکه چه په کوه صافی کښې ملا مسعود صاحب او په ممله کښې امام حاجي صاحب او داسی نور .

مأخذ : دهډې آخوندزاده مولانا نجم الدین له کتاب نه، صفحه (٤٤ او ٤٥) د چاپ کال ١٣٨٦ (٢٠٠٧ م) دمحترم سر محقق عبد الله خدمتگار لیکنه.

هـــډه :

(c) ketabton.com: The Digital Library

هډه چه يو وخت (بتکده) وه دغازي مولانا نجم الدين آخونزاده عرفاني او رو حاني شخصيت په برکت دغه (بتکده) داسلام دمقدس دين په يو عالي فرهنګي مرکز باندي مبدله شوه . چې يو دهغې د نمونه څخه د(النجم) فرهنګي جريده چې دخداى بخښلي (سيعد افغاني) لخوا نيم قرن وړاندي په کال ۱۳۳۷ هجري شمسي کښې په دغه مدرسه کښې په خپل نشراتو پيل وکړ.

***

له هډې آخونزاده صاحب سره دتحفة العاشقين او مکتوبات ارتباط

ليکنه : محمد نبي تدبير

۱- ملا نجم الدين آخونزاده يا د هډې ملا صاحب يو داسې ګڼ اړخيزه شخصيت ؤ چې علمي او عملي کمالونه دواړه پکې را غونډ شوي وو. ده ديو عالم په توګه بشپړې ديني زده کړې وې ، ديو سالک او عارف په توګه يې دنفس دتزکيې او تصفيې له پاره ځيليې ايستلې او لوړې ګاللې وې، ديوه مجاهد په توګه يې په ټول افغانستان کې د عارفانو او عالمانو يو داسې روڼ لښکر ايجاد کړاى، چې انګريزي ښکيلاک ته يې د ډيورنډ د کرښې دواړه غاړې د اور په سره تبى بدلې کړې وې، له بلې خوا يې دعلم او سلوک د تعميم له پاره په خپله هم تأليفات کول او خپل مريدان او شاګردان يې هم هڅول چې تأليفات وکړي، آثار وليکى او ګڼو آثار خطاطي کړئ، تکثير يې کړئ او يو بل ته سوغات کړئ .

مونږ په دې ليکنه کې په دوو هغو آثارو تکيه کوو چې يو د ده مريد په پښتو نظم ليکلي او بل دري نثر دى چې ده پخپله له يوې نسخې نه را نقل کړي او تکثير کړي يې دي، دا دواړه کتابونه نوي تر لاسه شوي او د دې سمينار په وياړ يې د تاسو درنو پوهانو په مخه کې ږدم.

لومړى کتاب تحفة العاشقين نوميږي چې دده يوه مخلص مريد ملا عبد الوهاب نظم کړى دى. ملا عبد الو هاب د سيد احمد زوى او د کابل د پغمان د زرشاخ دکلي او سيدونکي، دا کتاب دسلوک او عر فان دمقامونو او د حقيقي مينې د رمزونو او رازونو په باب ليکل شوى. لمړى ټوک يې سل مخونه او دوهم ټوک يې ۱۴۶ مخونه لري، چې دواړه په يوه ټوک کې کنډل شوي دي او دبيتونو شمير يې درې زره شپږ سوه بيتونو ته رسيږي.

ملا عبد الوهاب په خپل کتاب کې تر حمد او نعمت وروسته دسلوک ، دخپل پير او دخپل کتاب د محتويات په باب ليکي :

راشه پوه شه اى طالبه که مطلوب يې
په رښتيا که ته محب دخپل محبوب يې
دسلوک لاره ده هر ګوره ډيره ګرانه
ولې خداى دې بر طالب کاندي آسانه

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر طالب چې په رېښتيا طلب ديار که
په ملوينو [1] کې به تل صفت ديار که
ذکر او فکر يې هميش وي له محبوبه
يو ساعت کې خالي نه وي له مطلوبه
په هردم ، په هر قدم ، په هر ساعت
دسلوک په لار ه يون که په فکرت
ولی بويه چې کامل پيروي فرزنده
راه بلدوي کامل پير په زړه خورسنده
مقامات ورته معلوم و زما دله
په سلوګ کی به غلط نه شي هيڅکله
او که نه چې دغه پير نه وي ماذونه
داپير نه دی خبر شه په دا مضمونه
که خواجه ، صاحب زاده او يا مولاوي
که سيد، آخونزاده کارېږ په غلاوي
دوی له شرعی مخالف کاندي کارونه
په فريب سره يې رد کړه عالمونه
کل عالم وته معلوم دی له کتابه
دابيان دور او دراز دی ای احبابه
ما عبد الوهاب منګول دی لګولې
دهډې پاک اسم يې مسمې په نجم الدين دی
کامل پير دی د هر چا په دا يقين دی

په کتاب کې دسلوک مقامونه، ذميمه افعال، حميده افعال، الله ته قُربَت، دمريد شرطونه، دانساني نفس ډولونه، د روح او دقلب حقيقت، دقلب رڼا او تياره، دپير د تلقين لومړی مقام، کامل پير، غوٍ او قطب، د توحيد علم ، ناقص پير او ناقص مريد، صادق مريد، صدق او اخلاص، دکامل پير ارشد او نور .

خو په ټول کتاب کې دبحثونو په ترڅ کې دخپل پير دهډې ملاصاحب نوم اخلي چې څو نمونې يې دادي :

رارسيږه دهډې پيره کامله
نن مې فکر نه چليږي يم بيدله
نن مې فکر نه جليږي يم په غم کې
تل ېږيږم دواړه سترګې مې په غم کې
تل ژړيږم دواړه سترګی مې په نم کې
بل ځای وايي:
دهډې غوث مدت کړه دا زمان
چې له شره د شيطان شم په امان
همدراز وايي :

---

[1] شپه او ورځ)

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاس مې نیسه د هدې پیره کامله
ثنا خوان شم دخپل خدای لکه بلبه
یا :
لاس مې نیسه دهډې کامله پیره
دګناهو بار مې دروند دی یم دلګیره
یا :
لویه خدایه دهډې صاحب مغفور کړی
په خپل در کې یې قبول او هم مقبول کړی

کتاب دموضوع له اړخه په تحقیقي بڼه لیکل شوی او د سلوک او عرفان ګڼ کتابونه یې ورته کتلي دي او داښیي چې لیکوال یې ښه مطالعه لري ، دی دخپل کتاب اخځونه پر خپل – خپل ځای ښیي اوپه سر کې لیکلي :

خدایه ته مې داتصنیف کړی منوره
چې بیان دمحبت وي سراسره
کل بیان مې محبت دپاک مولا که
په تحفة العاشقین مې مسمی که
هر سړی چې محبت کاندي له خدایه
دې کتاب ته دې نظر کاندي نیکریه
هر مقصد به حاصل شي که خدای کاندې
که په صدق دی عاشقوي په خدای باندې
داکتاب بیان دعشق حقیقي دی
دمجاز عاشقي کل واړه فاني دی

دده په کتاب کې د ده د کتاب مهم اخځونه داسې راغلي:

« ما ورید » دتفاسیرو یو راوی دی
چې دعلم مرتبه کې دیر عالي دی
روایت دی د اله ده نه زما روره
چی ورید رګ متصل په زړه دی ګوره
او په « بحر الحقایق » کې دا رنګ دینه
حقیقت د قُربت دا رنګ دی مینه
په کتاب « کشف الاسرار » کې روایت دی
چې راوی روایت کړی له آیت دی
په « عوارف المعارف » کتاب کې یاره
له معاذه روایت دی بر خورداره
پاک الله داسې ویلي په« قرآن » کې
صداقت په باب دی ذکر په « قرآن » کې

همداسې نور کتابونه دکتاب په لومړی برخه کې دسلوک، طریقت او عرفان فکري او ایډیا لوژیکه برخه ده او په دوهم ټوک کې یې د عارفانو ، سالکانو او عاشقانو کیسې نظم کړي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکتاب مثنوی د وولس سیلابي ده، شعر یې ځای پر ځای خامی لري، ډیر داسې بیتونه لري چې قافیې ته پکې پاملرنه نه ده شوي لکه:

داکتاب مې مختصر که که پوهیږی
هزار پند دی په هر بیت کې که پوهیږي
په دا رنگ به شیطان وایي هر انسان ته
بعث نشته وکړه سمیع دکلام ته

همدا راز پر مثنوي سر بیره څو غزلې هم ویلي خو ډیرې کمزورې او نیم بندې دي لکه:

هر عاشق چې خود نمای دی عاشق نه دی
چې په عشق کې وي خود رایه عاشق نه دی

په هر حال دتحفة العاشقین کتاب له یو خوا دپښتو ژبې یو نوی تر لاسه شوی کتاب دی او بلی خوا دنجم الدین اخوند زاده یا په بل عبارت دهډې د پیر دیوه مرید تألیف دی چې د پیر او دده د مریدانو د تألیف او تصنیف او دخپلې طریقي او سلوک له خپرولو سره دمینې څرگندویې او ښکارندویې کوي .

دغه تحفة العاشقین دښاغلي استاد حبیب الله رفیع په ځاني کتابتون کی دی چې د لورینې څخه یې په ځانگړې توگه مننه کوم.

۲- مکتوبات :

یوه اونۍ وړاندې پیښور ته دپښتو عالمي، ادبي کنوینش ته تللی وم، دپیښور اسلامیه کالج د کتابتون مرستیال حاجي سراج الدین صیب چې د ډیرې مودې ملگری مې و ، لیدوته یې ورغلم، پوره درې کاله مې نه ولیدلی. د اسلامیه کالج په دغه کتابتون کې یو افغان عالم مولانا منیب صیب هم تر سترې مه شي وروسته کله چې پوه شو چې زه د افغانستان نه ورغلې وم بې له کومې مقدمې را ته دهغه کتاب په اړه چې د ده په لاس کې و وویل :

دا دنجم الدین اخونزاده صیب په خپل لاس لیکل شوي قلمي نسخه ده. خدای شته چې ددې خبرې په اوریدو له یوې خوا خوشاله شوم ما ویل څه خو د ځیرنغونډې دلیکنې له پاره یوبل مأخذ هم پیدا شو خو له بلی خوا مې زړه درزیدو، ما ویل چی مولانا صیب به د مقالې د مأخذ له پاره کتاب را باندې ولوروي او کنه خو زړه مې غټ کړ او ورته مې وویل:

په همدې ورځو کې په ننگرهار کې د افغانستان داطلاعاتو او کلتور او گرځندوی وزارت له خوا د نجم الدین آخونزاده (رح) په اړه ځیرنغونډه ده او دا قلمي نسخه زما د موضوع سره ډیر تړاو لري، که خوښه دې وي زه به ستا ددې کتاب نه یوه کاپي واخلم ، حاجي صیب سراج الدین هم یو ځه سپارښتنه پرې وکړه، د مولانا صیب منیب دې کور ودان وي د کتاب کاپي را کړه . چی اوس مې په لاس کې ده.

نو پدې هکله د حاجي صیب سراج الدین او مولانا منیب صیب نه په مننه اوس راځو همدې کتاب ته چې په یوبل ډول له نجم الدین اخونزاده (رح) سره تړاو لري:

(c) ketabton.com: The Digital Library

داد هغه وخت ديوه لوی عالم ملا عبد الرحمان « خان ملا » چې د ملا سعيد خان ملا خان زوی دی د ديني او عر فاني دري او عربي ليکونو ټولګه ده چې نجم الدين آخونزاده په خپل خط رانقل کړې او خوندي کړې چې د علم او سلوک د تعميم په لاره کې دده هڅې او ور سره دده د لاس خط رارسوي .

په کتاب کې پنځه پنځوس مکتوبونه خوندي دي چې بيلا بيلو کسانو ته ليږل شوي او بيلا بيل علمي ، ديني ، عرفاني او سياسي مطالب لري، لومړی ليک د مولانا عبد الغفور سوات صاحب په نامه دی چې د ملا نجم الدين پير دی او دليکونو ليکونکی هم زيات عقيدت او ارادت ورته لري چې د حجت قويه په نامه خپل يو اثر ورته ليږي.

يو بل ليک يې دبيت الله شريف د نبوي جومات خطيب په نامه دی، چې د صاحبزاده عبدالحی سپارښت يې چې حج ته تلی، ورته کړی دی. يو بل ليک يې د امير دوست محمد خان په نامه دی چې توصيه يې ورته کړې چې رعيت ته په برابر نظر وګوري او قوي پر کمزوري لوړ ونه ګڼې. يو بل ليک هم د امير دوست محمد خان په نامه دی چې ده ته يې دروغتيا دوعا پکې کړې ده. يو بل ليک د سرادر زکريا خان په نامه دی چې د حال پو ښتنه يې پکې کړې ده، يوبل ليک دسيد عظيم شاه کند هاري په نامه دی چې د عرفان او سلوک لار ورته روښانوي.

ددې رسالې يو بل ليک د مؤلف د زوی ملا سعد الدين په نامه دی چې د تقوی او ديندارۍ لارښوونه ورته کوي . دکتاب دوه دېرشم ليک د ملا مير حسين بازارکی په ځواب کې دی.

د کتاب څلور ديرشم ليک د وزير اعظم په نامه دی چې نوم يې نشته خو کيدای شي چې دا به د امير شير علي خان د صدراعظم سيد نور محمدشاه په نا مه وي چې د ده خدمتونه يې ستايلي ، خپل ملاتړ يې ورسره اعلان کړی او د پر مختک دوعاګانې ورته کړی دي. پنځه ديرشم ليک بيا هم د امير دوست محمد خان په نامه دی چې د پاچاهی مبارکي يې ور کړې او دخلکو د خدمت او د دين دساتنی بلنه يې ور کړې ده .

اووه ديرشم ليک د ملا مشک عالم آخونزاده په نامه دی چی د ده دينی جهد يې ستايلی دی. د کتاب اته ديرشم ليک د ملا محمد علم آخوند کند هاري کاکړي په نامه دی چی د صو فيانو د اقوالو د اختلاف په اړه يې ورته کښلی دی. نه ديرشم ليک يې بيا هم دخپل زوی ملا سعد الدين په نامه دی چې دوعايې ورته کړې او انساني کمالاتو ته يې را بللی دی.

څلويښتم ليک يې دسوات صاحب په مړينه يوه تعزيت نامه ده او د هغوی دلوړ شخصيت ستاينه يې پکې کړې ده.

دوه څلويښتم ليک د شيخ ميا تبرک الله دليک په ځواب کې دی چې له دوی نه يې د دوی د « رد وهابيه » په نامه کتاب چې د امير شير علی خان په وخت کې چاپ شوی و، غوښتي چې ده ورليږلی دی.

دري څلوېښتم ليک د صوفي عبد الرسول درانی اسحاقزي په نامه دي او د بيوزلانو مرستي او لاسنيوی ته يې رابولي. پنځه څلويښتم مکتوب د ميا عمر جان د ليک په ځواب کې دی. په شپږ څلويښتم مکتوب کی يې سردار محمد حسن خان او سردار

(c) ketabton.com: The Digital Library

شیر یندل خان ته د دوی دپلر د مړینی تسلي ورکړی او دوعایې ورته کړي ده ، اوځلویښتم لیک دسوات صاحب دزوی په نامه دی چې د حالاتو په بدلون یې تشویش ښودلی او لارښوونه یې ورته کړې چې د پلار لاره ونیسي او پر مخ ولاړ شي .
اته څلو یښتم لیک د حاجي ملا محمد اکبر په نامه دی چې د ظاهري او باطني

یاددونه :
دغه مقاله په کال (۱۳۸۳ لمریز) کې د اروابناد نجم الدین آخونزاده څیړنغونده کې لوستل شوې.

ملا نجم الدین آخونزاده
د« سعید افغانی » په لیکونو کې

گـرانـو لوستونکو :
خدایبخښلی دکتور مولوی محمد سعید « سعید افغانی » دخپل کتاب کې چی « زما ژوند» تر عنوان لاندې لیکلی وه او په کال (۱۳۶۵) هجری کې خپور شوای، دمصلح او مجاهد ملا نجم الدین آخونزاده صاحب په هکله داسې لیکي:
زه دخپل پلار [۱] سره څو واری « هډی » ته د مرحوم ملا نجم الدین آخونزاده صاحب زیارت ته تـلـی یم او اکثر به زما پلار د روژې د مبارکی میاشتې په اولو ورځوکښې د قرآن کریم خـتـم د نجم الدین آخند زاده په جامع جومات کی د زیارت تر څنگه کوه او هلته به د روژی د میاشتو په تراویحو کښې درې شپو کې ټول قرآن کریم ختم او لوستل کیده.
دی ختم ته دمشرقی، ننگرهار حتی د سرحداتو ډیـر خلک را ټولیدل. هلته په هغو شپو کی تود لنگر د هغه ځای د شیخانو د اسلام پور د پاچایانو په مشری چلیده. په دی لنگر کې زرهاؤ خلکو ته ډوډی ورکوله کیدله، ډیر مالونه حلا لیدل او زیاتی وریجی او ډوډی پخیدلې.
دی لنگر ته د روژې په اولو شپو کې زیات خیراتونه او مرستی رسیدلی. مرحوم نجم الدین آخونزاده صاحب د وخت پوه عالم او سالک ؤ. دی د صوات مرحوم ملا غفور آخونزاده مرید ؤ. دی د قادری په طریقی کې پـیر او مرشد گرځیدلی او په زرهاؤ مریدان او په سلها ؤ مأذونان ئي در لودل. د نجم الدین آخند زاده صاحب مأذونان په ټول افغانستان کې د پوره شهرت خاوندان ؤ.
نجم الدین آخونزاده صاحب لوی مجاهد ؤ او د انگلیسانو په مقابل کې ئی د امیر عبد الرحمن په وخت کې زیاتی مشهورې غزاگانې کړې دي.
دی د امیر عبد الرحمن په عصر کې دمهمندو د قام په « جروبی » علاقې کې اوسیده او بې د امیر د اجازې څخه د انگلیسانو په مقابل کې ئې جهاد کولو تر داسې اندازې دده جهاد قوت موندلی ؤ چی انگلیسانو امیر عبد الرحمن خان ته یو لیک واستوه چې په هغه کې دری لاندی مطالب درج ؤ.
۱- ملا نجم الدین د سرحد څخه لرې کړه ځکه دی زمونږ په مقابل کې د جهاد پارونه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- ثرخي سپه سالار چې په کنړ کې دی هغه د مجاهدینو سره مرسته کوي نو هغه له دې ځای څخه وغواړه او بل ځیرې ئې واستوه .

۳- دافغانستان او دسرحد دخلکو سره تک او راتگ بند کړه.

امیر عبد الرحمن خان د انگلیسانو په ځواب کې داسی ولیکل:

۱- نجم الدین آخونزاده صاحب زما په واک نه دی. هغه د مهمندو په آزاده سـیمه کې او سیري او په خپل سر د تاسو په مقابل جگړی تنظیموي. زه په خپله هم د هغه د زیات شهرت او اعتبار څخه ډاریرم. دی دلته په افغانستان کې زیات مریدان او مخلصان لري او خلک په ده باندی د ولایت دومره قوی عقیده لري چې که دوی ځیرې پس له محمد صلی الله علیه وسلم په چا باندی د رسالت عقیده منله نو به په دې باندې به ئې دپیغمبری ایمان راوړی وي نو ښه داده چې د افغانستان څخه بیرون وی.

۲- زه حاضریم چې ثرخي سپه سالار دستاسې دلیکنې په اساس دکنړونو څخه بدل کړم خو په دې شرط که چیری هلته د تاسو په ضد وضعه زیاته ورانه شوله مسؤلیت به ئې زما په ذمه نه وي ځکه چې زما به فکر د ثرخی سپه سالار وجود هلته چې پوه او مدبر شخصیت دی دستاسو په گټه دی.

۳- لطفاً موضوعات لږ دقیق وڅیړي هغه داچې دافغانستان او سرحدي خلکو تر مینځ پولې ارتې او دوی تر مینځه د وروری روابط نه شکیدونکی علایق دي چې هیچا ته دا امکان نه میلاویږی چی ددوی تر مېنځه تګ او راتګ بند کړی. او که څوک دی کار ته اقدام وکړی ؤ به ئی نشی کړی - ځکه ورور د ورور څخه جداکول او خپل او دخپلوان څخه بندول آسان کار نه دی او هغه هم بیا په داسی ارته سیمه اوبیدیا کې.

وائي: د امیر عبدالرحمن خان په یاداشتونو کې راغلي دي چې ده په پټه د مرحوم نجم الدین آخندزاده صاحب سره رابطه درلوده او په مخفي ډول ئې خلک د انگلیسانو په مقابل کې پارول خو په ظاهر کې د انگلیسانو سره د عدم تعرض متعهد ؤ.

(۱) مولوی عبد المجید د مولانا سید امیر زوی په قوم صافی د لغمان د ولایت دعمرزیو په قریی کې د خیر آباد د کلي او سیدونکی دی.

دی دخپل دوخت لوی مجاهد ؤ او د افغانستان د استقلال او آزادی په جهاد کې یې پوره مؤثره برخه درلوده او دخپلو قومی ځوانانو، مشرانو، شاگردانو او پیروانو سره د انگلیسانو په مقابل کی دډکی، تورخم، او ناقی په سیمو کی جنگیدلی دی.

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

د «النجم» د قلمي جريدې د ادبي فعاليتونو يوه بيلګه

درنو لوستونکو!

د هډې نجم المدارس د ننګرهار ولايت په جنوب کې د نجم الدين آخـونزاده د زيارت تر څنګ موقعت لري. دا مدرسه د وخت دوو مشهورو مدرسو څخه وه چې ډيرديني علماء ترې فارغ شوي دي او د نجم الدين آخونزاده چې په هډه مشهور وه په نوم ياده شوې ده.

په کال (۱۳۲۸ هجری ش) کی مولانا محمد سعيد «سعيد افغاني » فعال، مخکښ ، اجتماعی شخصيت او دينی عالم، ددی دارالعلوم يانجم المدارس په مدرسه کې لمړی د استاد او بيا د مدير په توګه وګمارل شو.

سعيد افغاني ددې مدرسې د مديريت تر څنګ پـه علمي، ديني، سياسي او فرهنګي برخو کې د خلکو د اذهانو د روښانولو په مقصد او موخه ډيرې هلې ځلې کړي دي چې د«النجم »دقلمي اونيزه ديوالي پاڼه يا جريده دهغه وخت د امکاناتو او محدوديتونه سره سره د يادولو وړ ده.

ددې جريدې چلونکی مولانا محمد سعيد«سعيد افغاني» د نجم المدارس مدير او مرستيال يې په هغه وخت کې د دولسم ټولګې ممتاز او با استعداده شاګرد چې دښکلي املا، انشاء او حسن خط خاوند وه ښاغلی حضرت خـان و چې د جريدې د تخنيکــي جـوړښت تر څنګ د مضامينو د انتخاب او ليکلولو کار يې د مـولانا سعيد افغاني تـر مديريت او رهنمايي لاندې پر مخ بيوه.

دا جريده دډيزاين او محتوا له نقطه نظره ډيره پـه زړه پورې وه او د شاګردانو، استادانو او نورو مينه والو د پوره پاملرنې او تو جه وړ ګرځيدلې وه.

غواړم دبيلګې په توګه دښاغلي صديق الله د« مبارک شه» تر سر ليک يوښکلی شعرچې د« النجم»

د جريدې په څلورمه ګڼه کې په ۱۳۳۷ هـ ش کال د عقرب په ۲۱ نيټه چې د دغه جريدې يا اونيزې فرهنګي لاسته راوړنو په اړه يې ليکلی او نشر ته سپارل شوی وه ستاسو پام راوګرزوم•

مبارک شه

دغــه عــزم او دا کــار شـه مبارک
د« النجم » دا اخبـار شــه مبــارک
چې غفلت ځينې راويښ قام او ټبرکا
دا خــدمت او داکــردار شه مبارک

چې غرض يې داسلام لاره ښودل وي
يــو قــدم پدغــه لار شه مبارک
د افکارو د روزنې درس به راکړي
هر يو درس يې په بار بار شه مبارک

(c) ketabton.com: The Digital Library

پــرګنو ته بــه د علم رڼــا ورکړي
دا رڼــا او دا انــوار شه مبــارک
د ادب او اجتماع لار کــې قدم دی
دا اقــدام او دا رفتار شه مبادک
سعادت چې دخپل قام اوطن غواړي
د« سعید » دغــه افکار شه مبارک
د« صدیق » دعاقبوله کړې ای خدایه
دغه سوال ستا په دربار شه مبارک
چهارشنبه د ۱۳۳۷ هـ ش کال دلړم ۲۱ نیټه
دهډې نجم المدارس

یادداشت:
د یادولو وړ بولم چې هغه وخت چې د النجم جریده نشریدله تر اوسه د پښتو املاء او انشاء بعضی د لیکلو ډول او جزیي قواعد بدل شوي خو ما د امانت داري لپاره د هغه وخت ټول مطالب په هماغه رسم الخط ثابت پرېښي.

د کتاب ځانګړتیاوې: مولانا نجم الدین آخند زاده د « النجم » په هنداره کښې

لیکنه اوټولونه: امین الدین « سعیدي - سعید افغاني »
دافغان اســتراتیژیکو څېړنیزمرکز او د حق دلارې کلتوري ټولنې مسؤل مدیر– جرمني

پته :
saidafghani@hotmail.com برېښنا لیک:

(c) ketabton.com: The Digital Library

انځوریز برخه

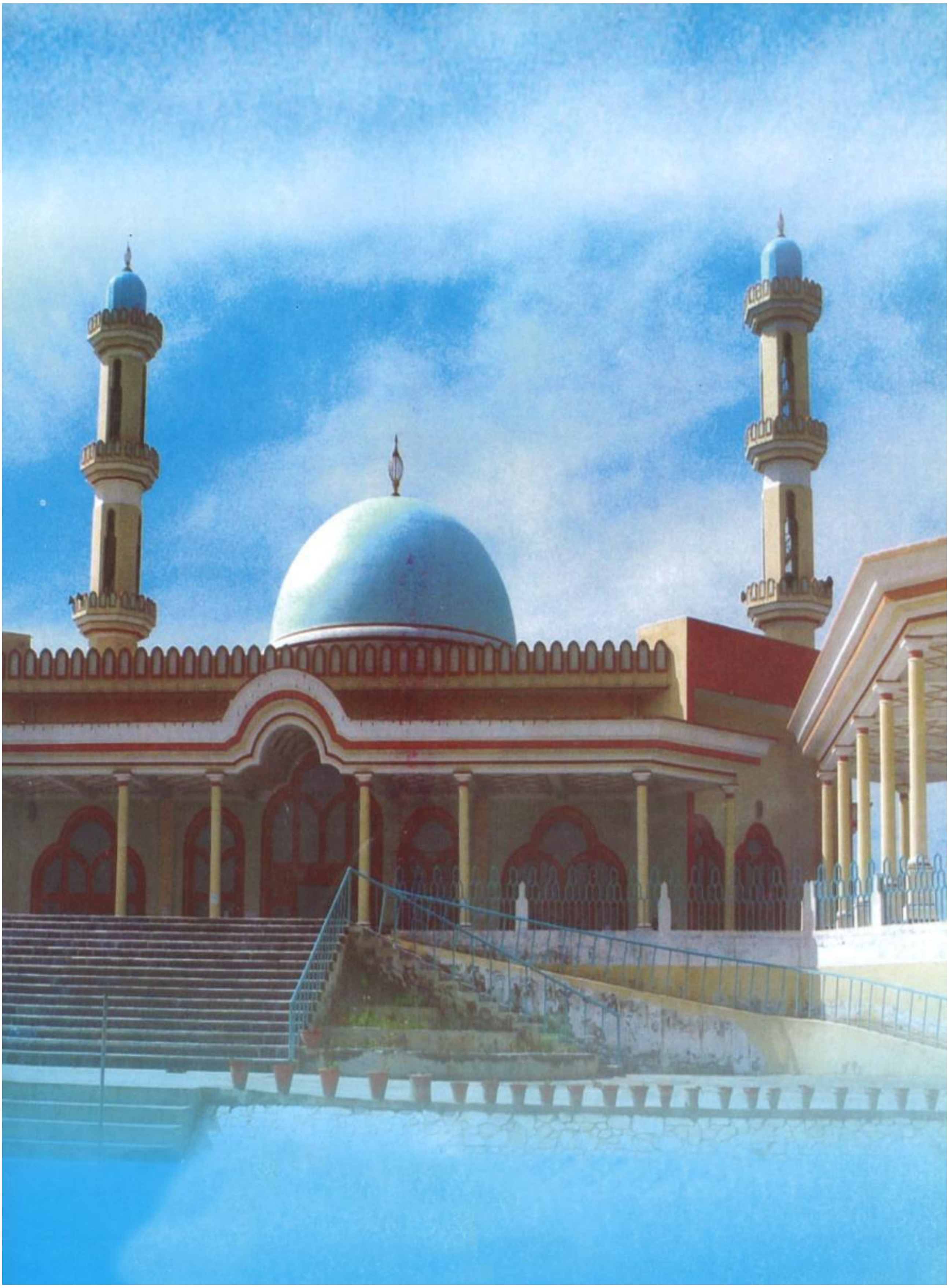

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

چلوونکی «سعید افغانی» د نجم المدارس مدیر
مرستیال «حضرت خان» د دولسم ټولګی شاګرد
اداره یه هډه کښی
پته «ننګرهار نجم المدارس

اوه ورځنۍ پاڼه
بې د رخصتی د ورځو هره
چارشنبه نشریږی

«اخبار د مدرسی جریانات بیني او
اجتماعي، دیني، تربیوي خبرونی کوی
«مسلمان»
پوره مسلمان هغه دی چه د ژبې او د لاس
د ضرر نه ئې مسلمان ساتلی وی «حدیث»

ګڼه (۱) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د میزان (۳۰) (۱) کال

«مرام» «سعید افغانی»

دالله په نوم شروع ده چه رحمن او رحیم دی . د کامل صفت وړ الله پاک دی چه د ټول مخلوق مربی د جزاء او د حساب د ورځې مالک دی نو خلکه وایم چه یوازې تا له عبادت کوو او تنها تا نه معاونت غواړو ته موږ ته سمه لیار وښیه د هغو خلکو لیار چه پیرزو ینه دی پری کړی نه د هغو لیار چه ستا د غضب لاندی راغلی او نه د هغو کسانو لیار چه بې لاری روان دی آمین

وصلی الله علی محمد وآله وصحبه وسلم اما بعد د خلکو خدمت تربیه او پوه کول دی که خلک پوه شی هرڅه کیږی د پوهو اهم مسئولیت دا دی چه په ژبه او قلم سره د خلکو د پوه کولو خدمت په پوره پاک نیت ترسره کړی . د نجم المدارس مدرسه چه د مرحوم نجم الدین اخند زاده روحانی ستر مجاهد ترځنګه د مرحوم غازی اعلحضرت محمد نادرشاه شهید جوړه کړی . دغه مدرسه دده د صالح خوی اعلحضرت المتوکل علی الله محمد ظاهرشاه په روښانه دوره کښی دغه رشد ته رسیدلی چه د ژبې او د قلم په ذریعه د خلکو خیر او فلاح د پاره خپله تبلیغی وظیفه سرته ورسوی . هم د وطن په منابرو او مجالسو په اخبارونو او مجلو علی الخصوص د ننګرهار په ورځ پاڼه کښی د مدرسی د منسوبینو تبلیغی خدمت هغه دی چه لیدل کیږی په همدغه اساس اوس د «النجم» د اخبار اراده سره د ټولو مشکلاتو منځ ته راغله دا اخبار به یوازې د مدرسی په ګډ اشاتو اجتماعی، او دینی، تربیوی، مسائلو متعلق خبرونی کوی اوس به سم دستی په اوه ورځو کښی یو ځل د چارشنبې په ورځ بې د رخصتی ورځو قلمی څو نسخی د مدرسی د پاره نشریږی امید دی چه آینده به د وسائلو د تکیل په صورت د عامو خلکو د استفا دی نه هم صرفه او دریغ نشی مونږ به د دغه کار کښی د امید وار ی هغه چا سره لرو څو مره چه موږ نه د کار او خدمت اراده او ارزو لری هم د ضرورت په اندازه شته دی

«خبرونه»

په نجم المدارس کښی د مدرسی د علماؤ له خوا د پاکستان د حکومت او ضاع باندی چه په هغه ملک کښی ئې نظامی حکومت روان کړی د وزیرانو او مشرانو بندیانول او د خلکو په اختناقو لو بخت دی تاسف او د خوږښنی ظهار وشو . د او وضعیت ئې د دنیا د امنطلا باتو موجب د پاکستان د مسلمانو خلکو د پاره ئې د کوم بل ځای په تحریک حادثه وبلله .

«سره میاشت»

موږ خلکو ته د سری میاشتی د مؤسسی تقویه د اسلامی لیار ښوونی په مطابق معرفی کوو امید لرو چه د نجم ز ډلو د پاره به دغه مؤسسه د معاونت لاس ور کړی

«د معلم د ورځې په متعلق»

په نجم المدارس کښی ډیوهنی د وزارت د دغه اقدام ته ښه هرکلی وشو وویل شول چه د معلم د اهمیت او قدر دانی په وجه به د افغانستان د آینده نسل تربیه نوره هم قوی شی.

«نوی پروګرام»

سږ کال به نجم المدارس کښی نوی درسی پروګرام عملی شو د دغه پروګرام به مطابق شرعی علو ویل کیږی او حیاتی مضامین

(c) ketabton.com: The Digital Library

« هیله » بناغلی « حضرتخان »

زه د دې اخبار په متعلق دقا درتوا ناذرت نه هیله لرم چه د خلکو او د جامعې د فایدې او د دوئ سعادت له پاره ئې وسیله وګرځوی. موږ د مدرسې منسوبینو د پاره خومره چه دې پاڼې سره په زړونو کښې علاقه او محبت او دلچسپي لرو هغومره د خدمت توفیق هم غواړو. دلوستونکو شوق او ذوق دې د دوی د استفادې موجب د دوی د پاره دې د ښو لیارښوونې اساس شي.

« ژبه او لاس » « سعید افغانی »

ژبه او لاس د ژوند په اړخونو کښې د یوره پام لرنې د پاره د ژبې او لاس تحرک باید اداره شي د کار او خبرو ښه او بد ترخه او خواږه اکثر په ژبې او لاس اجراء کیږي.

« پښتون قام » « پاچاخان »

پښتون قام ښه قام دی یا د چه زما قام دی ځکه ما تر ښه ښکاری د دنیا د خوا د نورو مقابله ډیره ښه کولی شي هر راز سختیو ته ودریږی لکه توپک، ماشین او غیره هر مصیبت ته ټکلیږی خو ډیره پیسو ته نه شی ټینګیدی.

« تقدیر » مولوی عبدالمجید « حمیدی » مدرس

تقدیر تقول مصیبت زده او غمجنو خلکو ته تسلی ورکوی پریشانی کا ئی خفګان نو نه له منځه باسی. تقدیر خلک د مایوسی نه خلاصوی د اطمینان او امید وادی ساحې ته ئې راباسی که سړی ډیر ثروت او غناً خاوند شی د تقدیر په تصور د کبر او غرور نه په ځنګیږی او که بیا ډیرو تکلیفونو او مشقتو نو سره مخامخ شی بې صبری جزعه او فزعه نه کوی او د تقدیر په خیال ځانته تسلی ورکوی. آدم علیه السلام باندی موسی علیه السلام تنقید وښو چه ته هغه آدم ئې چه د ستا په ګناه سره ستا قوله اولاده له جنته راووته آدم علیه السلام د هغه په ځواب کښې وویل چه ایا تورات زما د پیدا ایښت نه څو کاله د مخه پیدا او؟ هغه ورته ووفرمایل چه څلویښت کاله بیا ئې وویل چه تورات کښې دا سی نه دو لیکل شوی چه آدم به دا سی کار کوی؟ موسی علیه السلام وفرمایل هو آدم علیه السلام وویل نو دا زما کار د تقدیر حکمت ؤ موسی علیه السلام چپ او آدم علیه السلام غالب شو.

« د تقدیر ګناه نه ده » « سعید افغانی »

تقدیر د قدرت کار دی ز موږ وظیفه کار او عمل دی قدرت موږ ته اختیار راکړی عقل او فکر او اعضاً لرو وسایل هم شته نو که موږ ښه کار او عمل نه کوو دا نو د تقدیر ګناه نه ده

« کار او کسب د اسلام په نګاه » مولوی احمدګل « مدرس »
« د نبوی حدیث نه »

د حلال کسب طلب فرض دی ښه پاک شی چه تا سو خوری هغه شی دی چه ستا سو د کار او عمل محصول وی که د حضرت ~~مصی~~ مصطفی « ص » ژوندانه ته ځیر شو او د سیرو او احادیثو کتابونه مطالعه کړو د ده علاقه مندی د کار او کسب سره پوره ورمخ کیږی د محمد (ص) او صحابه ؤ تجارتونه د ستار ۴ مخ په پاڼو کښې ثبت دی د مصطفی (ص) د لویو عادتو او خصوصیاتو نه د اؤ چه اکثر به ئې خپل کار و نه په خپله کول په کور کښې هم ځینی د کور کارونه په خپله انجامول. هر قسم روا کار چه ورپه مخ کیده بی د کوم عیب او عار نه ئې ترسره کوه. ده د ضرورت په وخت کښې د مسافرو د کور کارونه هم انجامول. هغه چه مشاغل ئې کم وی کولی شي چه د نورو کارونه وکړی مګر حضرت سید الابرار په دا سی حال کښې چه په ډیرو مهمو مشاغلو مصروف ؤ د ده نه دا سی وضعیت د کار او د خلکو سره د کمال علاقه مندی ښه بلل کیږی

« توکل » مولوی عبدالشافی « مدرس »

چه په کار او عمل اقدام وشی بیا د نتیجې او ثمرې توکل په خدای دا توکل دی نه دا چه څه نه کړو شو ټ ناسته یو او د ایو توکل په خدای توکل د کار او فعالیت نه وروسته ځیږ دی که د تدبیر او مشورې نه کار واخستل شی او سړی بیا بیا هم مایوسه نه شی کار کیږی او که فرضاً ناکام شی مسئولیت ئې ساقطیږی خدای پاک د مشورې نه وروسته د کار د عزم په صورت د فتوکل علی الله امر کړی.

« اعلان »

که څوک په شرعی مسایلو کښې د مدرسې نه پوښتنه وکړی که د دفعی او د جرحی په مقصد نه وی مدرسه به د نجم النمدارس د علماؤ په ذریعه سم د ځنیلو مقرراتو سره ځواب ورو ئې.

« دی اخبار د پاره »

دی اخبار ته باید ډیر مختصر مګر زیات مفید او متین مضامین تهیه شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

اوه ورځنۍ پاڼه

بې درخصتي دورې خوهره

چارشنبه نشريږي

چلوونکی «سعید افغاني» دنجم المدارس مدیر

مرستیال «حضرت خان» د دوهم ټولګي شاګرد

اداره په هډه کښي

پته «ننګرهار نجم المدارس»

د اخبار د مدرسې جریانات بیانوي او اجتماعي، دیني، تربیوي، خبرونې کوي

«مونږ» «سعید افغاني»

مونږ پښتانه مسلمانان یو اصیل پښتون او مسلمانان او ومهم د چل وام د حقیق او بهبود لحاظ ساتو

ګڼه (۲) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال دعقرب (۷) (۱) کال

«سږ تعلیمي کال»

«د مدرسې په انجمن کښي اورېدل شوي»

«سعید افغاني»

که خدای کول سږ کال د مدرسې د خدمت د پاره زما خیال دادی ۱ که د مدرسې تعمیر دلیلیو نه تر درسونو پورې پول شکل وترول شي ۲ که د کتابخانې نه د استفادې د پاره او د اخبارو او جرائدو نه په همدغه کتابخانه کښي کوم تنظیم جوړ د ماز دیګې له خوانه د تفریح په دول مطالعه په همدغه کتابخانه کښي وشي بیا به نوی او که په همدغه کتابخانه کښي راد لوهم د استفادې د پاره وي بنه ده ۳ که د یو مختص قلمي اخبار په هفته کښي یو ځل خولسیني ترتیب شي او د دې د پاره په هره میاشت کښي افتخاري مدیر او ددې اعضا تعیین شي بنه به وي ۴ که زمونږ په لاس کښي لوخه بیسې راشي تر څو د ځینې اصلاحي او تنظیمي کارونو د پلیشی رقت د پاره صرف شي که د انجمن تنظیم د میلمنو د تګ او راتګ او د داسې نورو ضروري مصارف چه په بودجه کښي ورسره مساعدت نه لري ۵ په سږ کال کښي مونږ سره د اخیال هم دی که د یو کوم حرفت او صنعت کارخه د مدرسې سره مناسب وي آلات او اسباب پیدا او کار شروع شي ۶ مونږ غواړو چه په سږ کال کښي د مدرسې د طلابو د حوایجو د تکمیل د پاره چه له یوې خوانه د دوی د اضستلو د شیانو نه ګټه په لاس راشي او له بلې خوانه د دوی مشکلات هم په نظر کښي ونیول شي د یو دکان سرښته ضروري ده د ا دکان به او س په محل ودې پانګې سره د یو مجربوی کار به شیر شروع کړو تر څو د آینده د پاره ښه انکشاف پیدا د مدرسې په ګټه تمام شي مقصد دا چه دا دکان آینده د مدرسې د معلمینو او اداري خلکو د مالي بنیې د تقوي د پاره اساس او د مدرسې د پلیشرفت د پاره ممد د طلابانو د مشکلاتو د حل د پاره به هم په کښي خیال وي ۷ د دوهم ټولګي محصلین دی هم کال د مدرسې د عمومي اصلاحاتو د پاره غور کوي کو ښښ د دکړي چه د مدرسې د ښه والي د پاره د مخکښي کال نه زیات عمومي توجه پیدا لوی تصفت شروع په آخر د کال کښي د ځینو کارونو راپور کلني تولني ته وړاندې کړي د اکار داسې صورت لري چه اول تر اوله ددوهم ټولګي اعضا یو تر بله اخوت، همدردي، حوصله سنه ګڼ اره عملي کړي او بیا د مدرسې د اصولو تعمیل تقوي ځیلو اوضاعو ته ښه تغییر، پاکي نظافت، د دنیا د اوضاعو ته باخبر تیا، د دوه ... اره شوق او ذوق په کار ... بخښش ... هم ... کښي

«خبرونه»

«د مدرسې د اوضاعو په مناسبت»

۲۹-۷-۳۷ تاریخ ؤ چه په نجم المدارس کښي د مدرسې د اوضاعو په حقله مجلس جوړشو مجلس ملا سید غریب د قرآن کریم په لوستلو افتتاح کړو په دغه مجلس کښي مولوي عبدالشافي مولوي عبدالمجید مولوي محمد شریف د مدرسې مدرسینو او مولوي محمد ایاز د ملا نعمي منتظم ٠ همدارنګه ملا حضرت خان، ملا عبدالرزاق، «آصف» ملا محمد ابراهیم» ملا شمس الاسلام سید محي الدین «علوي صدیق الله کګرګ» ملا شاه جهان د مدرسې شاګردانو وینا وې او مضامین ولوستل او ښه مفید نکات ئې بیان کړل په آخر کښي «سعید افغاني» د مدرسې مدیر د استاذانو او شاګردانو د اوضاعو نه د رضائیت اظهار او وویلي که څه هم زه د مدرسې په موجوده اوضاعو خوښ یم مګر څومره چه زمونږ د پاره په کار ده خصوصاً بایدا په دغه آساس قوي قدمونه پورته شي مجلس د وطن د آرامۍ او ترقۍ په دعا ختم شو ٠

«بخښش او تحسین»

په دې لیر د عقرب د معلم د ورځې په مناسبت په جلال کوټ کښي یو لوی مجلس جوړ شوی ؤ په دغه ټولنه کښي د نجم المدارس مدرسیان او منسوبین هم حاضر ؤ د مجلس په آخر کښي ځینو د مکاتبو معلمینو ته او مولوي احمد ګل د مدرسې مدرس ته د یوې میاشتې معاش مکافات او مولوي محمد شریف او مولوي عبدالمجید او مولوي عبدالشافي او مولوي شمس الرحمن د نجم المدارس مدرسینو ته د تحسینات ... شول ...

(c) ketabton.com: The Digital Library

«د اول مخ پاتې»

جنبش د اخبارو لوستلو سره علاقه اوځینې نور ښایسته مضمون لیکل او داسې نور ضروري مسایلونه نکو او توصیه وکړي که د دولسم ټولګي اعضا په وار سره دوه دوه ورځې د روسته د حاضرۍ په وخت کښې یو څو مختصر جملې د اصلاح په ډول نورو شاګردانو ته په لاندې شان الطوس سره بیان کړي بلکه به نوی ۱۰ د پاکۍ او نظافت د نوافتو مخ نیوی د مناسبو او ملي جاموسره ښېښته ۲ په صنوفو کښې یو تربله سره اخلاق ګذاره ۳ د درسونو د اهتمام دپاره غور ۴ د لیلیو د تنظیم او ترتیب سره ښه او توصیه ۵ د دوو ساعتو په ظرف کښې چه کوم ناوړه حرکات د متعلمینو له خوا حس شوي وي مجمل په کتانۍ طرز سره یوه کول او توصیه ۶ د حاضرۍ دپاره عمومي وصایا وي ۷ د مدرسې د پیشرفت دپاره د ټولو شاګردانو د دقت په وسعت سره توجه ۸ اخبار شوق ۹ د موضوع او جماعت، تقوی او پرهیزګارۍ اهتمام ۱۰ د کار او عمل دپاره په خپل وخت کښې توجه ۱۱ د مدرسې د تعمیر د آبادۍ دپاره د خپلو لاسو او د قوې نه هم کار اخیستل. زما د دغه مطلب د سبز کال دپاره یقین لرم چه ټولګی زه په خپله تر سره کول نه شم که زمونږ د مدرسې د منسوبینو له خوا مساعدت وي امید دی چه مدرسه به د دغه افکارو په تعمیل د غوړي امید واري سره ځان مخه کړي د اهم پایله وو اوس چه زه د مدرسې د سطحې د لوړوالي او د اسلام او د دین د خدمت دپاره لوړ مسئولیتونه او وظایف هم لرم امید کوم چه د دغه مطالبو تر سره کولو دپاره زمونږ د هر وخت احضار ضروري او ګټور شي بیا.

«اعلان»

که څوک په شرعي مسایلو کښې د مدرسې نه یو بنسټ وکړي که د دغې او جګړې په متصل توګه مدرسه به د نجم المدارس د علماوو په ذریعه سره د خپلو مقالو تر سره جواب ورواي.

«د دې اخبار د پاره»

دې اخبار ته باید چې مختصر مګر زیات مفید او متین مضامین تهیه شي.

«د وخت اهمیت» مولوي شمس الرحمن «د مدرسې»

ښکاره او هویدا ده چه هر وخت ځانته او جلا قدر او اهمیت لري او هر کار د خپل مخصوص وخت پورې موقوف وي. په ځوانۍ کښې تلاش شوق او ذوق حرکت او حرارت وي په زوړوالي کښې بیا بل ډګه حال جد افکار او سنجش وي. د روغتیا مرتبې او وخت نه د ناروغتیا مرتبه او وخت تشی رسیدلی د مال اري او هستی وخت باید قدر وکړي دغې پیسو د ځان غمه وخوړل او داځکه چه دغه مرتبې نه دقت او ناتواني مرتبه تشي رسیدلي. مونږ چه ګورو د انسان عمر ددې ټولو نه لا او تبدیلا لو سره اخته دی د انسان عمر او ژوند دومره کوټ توب نه تر ځوانۍ بیل بیل مناسبات لري د انسان د عمر نه چه لمحه یا ثانیه تیریږي هغه هم د انسان د خود عمر ملا کمیږي نو باید هر انسان خپل عزیز عمر لا د بالي د نه شمېرې د بېلې بېلې زمانې څخه استفاده وکړي لکه چه رسول «ص» یو صحابي ته فرمایلي دي غنیمت وګڼه پنځه څیزونه مخوا د پنځو څخه ځوانۍ خپله مخوا د زوړوالي نه د روغتیا خپله مخوا د ناروغتیا نه مړینت او توانائي خپله مخوا د دقت او ناتوانۍ نه فراغت خپل مخوا د مشغولتیا نه ژوند خپل مخوا د مرګ نه.

«وطن» «آصف» د دولسم ټولګي زده کوونکی

حقیقت دا دی چه د وطن مینه د هر چا نه زیاته ده د امینه داسې څیز دی چه لوی لوی خلک حتی پیغمبران هم تري ځان نه شي خلاصولی حضرت محمد صلی الله علیه وسلم کوم وخت چه د مکې نه شریفې څخه هجرت کولو نو ډنګ په وخت کښې ئي اوږده سوره څخه مکې معظمې ته داسې خطاب وکړو چه که زه د ستا د اهل له لاسه لوی وی نو هیڅ کله به زه له تا څخه نه وای جلا شوی. د وطن مینه او محبت د ایمان څخه یو جز شمېرلی شي نو ځکه پدی اساس مونږ باید د سیمې په متوجه شو چه د خپل ګران هیواد په آبادۍ کښې زیار او زحمت وباسو که څوک غواړي چه د وطن د ترقی دپاره پوره ډیاري او چاری وسنجوي باید د هر څه نه د وطن د خلکو سره ښه رویه وښیسي که مونږ غواړو چه مملکت مو په مترقي ممالکو کښې وشمېرلی شي باید چه په ګډه سره د وطن د خیر دپاره ملاوې وتړو او ځان او په اخلاقو څخه ځان او نورو ته د نجات وسایل برابر کړو او په ریښتیني ډول سره د ورور ولۍ او وحدت لاس سره ورکړو په دې وخت کښې نیمه وېکوم چه زمونږ ګران هیواد به د نورو کامیابو مملکتو وګرځي.

÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ د النجم ÷ په ÷ حقله ÷ ÷ ÷ ÷

ای ګرانو لیکوالانو ÷ ای د مینې ښکلانو ÷ ای د خاوری خادمانو ÷ ای با فیضه ادیبانو ÷ چه له خاوری تر پایه ډیریږي ÷ مال او سر ځنی تیریږي ÷ د علم مخ ته ور پیریږي ځپلو وسیو کښې لمریږي ÷ غیرت مند افغانانو ÷ د غه نوی خوب اخبار ÷ په النجم دی یادګار ÷ مضامین ئي مزه دار ÷ که دی نثر که اشعار ÷ مبارک دې وي پوهانو د اخبار به لوګا خدمت کړي ÷ خیر غواړي به د ملت کړي ÷ او ازونه به اوچت کړي خلک به پورته له غفلت کړي ÷ ښه د خیر دی مجلانو ÷ په کښې شته پند او حکمت درس د دین او دیانت ÷ اچي روح کښې تقویت ÷ ښه خبرات او لوی نهضت فدایانو صادقانو ÷ کړه هم ښې چې یې شته ÷ ښه د فکر منظري شته ÷ د دنیا نیاتونه ده دري شته ÷ ښارې او هم دی شته ÷ ترقی ګوروای پوهانو ÷ علوی ریښتیا هم [illegible] اده مخ پاتې به د زیاده ÷ [illegible] ÷ [illegible] ÷

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

چلوونکی ❀ سعید افغانی ❀ د نجم المدارس مدیر
سرمنشیال ❀ حضرت خان ❀ د ولسم ټولګي شاګرد او د وړخنۍ پاڼه
اداره ❀ په هډه کښې ❀
پته ❀ ننګرهار نجم المدارس ❀

بې د ړخنۍ دوړخو هره
چار شنبه نشریږي

د اخبار د مدرسې جریانات نشر او
اجتماعي، دیني، تربیوي، خیروني کوي
❀ ژوند ❀ «سعید افغاني»
ژوند یوه معنی ده دا معنی هغه حاصل کړي چه د
ځوانۍ په فکر پاک عشق حرکت او جنبش ولري

ګڼه -۳- چارشنبه د ۱۳۳۷ کال دعقرب -۱۴- -۱- کال

❀ امید واري ❀
«هیم کاکړ»

موږ د غه اخبار ته نهایت خوش بین یو او دا ځکه چه د علماؤ په غاړه تبلیغ او امر بالمعروف دی او د تبلیغ لپاره هم دوه ځنې لري خوله او قلم او دی د پاره چه د نجم المدارس سره ټول علماؤ د قلمي تبلیغ لپاره هم تقویه او ترسید شي دا نجم د اخبار کار شروع شوی ګمان لوم دا اخبار که څه هم اوس د مدرسې د مدرسینو او متعلمینو لپاره خیریږي لاکن د وسائلو او شرائطو د پوره کیدو په اثر کیدای شي چه د مدرسې نه خو اعام اخبار او د خلکو د دیني خدمت په لپاره کښې یو موثر قدم شي او هر ځای ته ورسیږي دا نجم د لید وند معلومیږي چه دا نجم اخبار دیني تربیوي اجتماعي شیان خپروي او د مدرسې جریانات او پر ځنګ باندې نظر اندازي او د علماؤ او د خلکو په افکار کښې دیو والي او همکارۍ لپاره کار کوي څو ټول په یو فکر او متین عزم سره د حکومت او ملت د خیر او بهبود د پاره کار وکړي هدار نګه معلومیږي چه دا نجم اخبار غواړي چه ځنې علمي مضامینو سره د خلکو افکار تنویر او روښان کړي او بد رسومات او پراګنده خرافات د خلکو نه لرې کړي او اسلامي دین په اصلي اساس او شمه لپاره کوم چه د هر چا د خیر لحاظ په کښې وی خلک روان کړي نو په دی ملحوظ دا اخبار ډیر یو مبارک اخبار او یو عالي مطلب او هدف لري نو ځکه باید هر څوک دی اخبار ته خوش بین او د تقویې لحاظ ئې وساتي ❀ خدایه ❀

دلیښتون د کامیابۍ لپاره خدایه
دلیښتون د ننګ نامۍ لپاره خدایه
دا النجم ښه اوچت او ښه بالا کړي
دلیښتون مل د ګټې لپاره خدایه
چه ملت ټول کړي لیښتانه په یوه لپاره
ځنې منځو کښې همکارۍ لپاره خدایه
دا النجم واسطه او ذریعه کړي
دلیښتون د غمخوارۍ لپاره خدایه
دا النجم لکه نجم ښه رڼا کړي
د هیم د دي زاریه لپاره خدایه

❀ زړه ❀
«محمد افغاني»

په بدن کښې د غوښې یوه ټوټه ده چه صالحه شي ټول بدن ښه کیږي او که فاسده شي نو ټول بدن فاسدیږي یا خبرا وشیږي چه د غه ټوټه زړه دی ❀ حدیث شریف ❀ زړه د روح مرکز دی او په ټول بدن باندې ریاست لري د زړه اصلاح په علم سره اوځي او د علم انداز ه په عمل کښې معلومیږي هغه عمل په کار دی چه د خیر او بهبود اندازه وسیره د خدای ﷻ د رضا موجب د ځان او د خلکو په دوه وخوړی تقوی او پرهیزکاري د زړه کار دی ښه ګڼل اره ښه سلوک هم د زړه اړه ده او عزم غواړي د ځان او د خلکو د بهبود لپاره هغه زړه کوی چه دا انسانیت په رڼا روښانه وی د زړه ځان روښانه روښانه نوی نول نیت پیدا کوی او یو هه منځ ته راوړي ❀

❀ پوهه ❀

هغه خلک پوهیږي چه د ځان او د بل د خپل او پردي په پیژندلو او پیژنو پنه کښې کښې حظ لشی هغه قوم حتماً مخ په وړاندې ځي چه د ژوند په اسل د پوهلوی او واره په ګام د خپل اساسي هدف تعقیب وکړي هغه ملت د ژوند حق لري چه د دوی ذهني انکشاف د اینده او مستقبل په سنجولو کښې د استدلال او د منطق د تعمق او د ژور فکر په بنا ړوان وی داسې نه چه کور کورانه تقلید او هر څه ته په سطحي نګاه کتل وی هغه علم په درد خوري چه د ضرورت او د خیر اندازه ورسره داسې نه چه چټي خوشي ترډیدل او ځان سبود لوی هغه کار ته باید اقدام وشي چه د بوالهوسي نه بهر د ځان او د خلکو د ریان نه خالي دعص او زمان مستند ایجابات او د ملت معقول عنعنات ئې ومني هغه پوهان باید د خلکو مقدرات وسنجوي چه د خلکو د ذهني استعداد اندازه لګولی شي هغه وخت باید خبره وشي چه تاثیر وښینی د خلکو سره باید هغه وضعیت و نیول شي چه په یو ترازو ئې وچلوي هغه خلکو ته باید موقع ورکړی شي چه د علم او پوهې په مساوي درجه او وجدان خاوندوي د هغه شخص باید قدر وشي چه خپل خیال او شه کښې ګوري هغه ډاکټر او فیلسوف دی چه د قوم په درد پوه د محیط داوضاعو په مناسب د د صلاحاتو چاره وکړي شي د قوم او د وطن بنیاد دی ځلوند پوهه اقتضا او صحت دی نو په دی ملحوظ هغه قوم او وطن کامیاب او موفق دی چه په د غه د ړ واره شقونو کښې د کار خلک په کار اچوي

«سعید افغاني»

(c) ketabton.com: The Digital Library

❀ د محبت ❀ حضرت خان

محبت یوه د زړه پورې خوږه کلمه ده چه هغه نی د لوړ چا، یا یو شی او یا یو کار سره مینه رشتیا او علاقه لرل دی د انسانیت حقیقی تکامل او پوره والی په محبت سره راځی په نړۍ کښی هغه څوک هدف او مطلوب ته رسیدای شی چه د خپل هدف په لیاره کښی په محبت سره قدمونه پورته کوی هر چا ته چه په خپل کار کښی محبت وی نو کار ئې بې تکلیفه او سنه انجامیږی هود نته په کور کښی هم د افرادو محبت د کور د انتظام د پاره ښایسته گټه شوی او بیا په یو کلی او قریه کښی د خلکو یو تر بله مینه او محبت د هغه کلی او قریې د نیک نامی او ښېړوالی لویه وسیله گرځی د یو قوم او ملت لوړتیا او پرمختگ د محبت له پلوه حاصلیږی په خلکو کښی اتفاق او یووالی هم د محبت څخه زیږیدلی نه او نشانت نیشی لنډه ئې دا چه محبت سره هر څه کیدای شی او د هر څه لپاره یو اغیز عامل او قوی محرک محبت دی د لیکنیا محبت یو قوی محرک دی مگر دومره لازم دی چه د محبت مناسب ځایونه وپیژنو او په د غه اساس د محبت قدمونه پورته کړو

❀ معاونت ❀ «سلطان عزیز»

وتعاونوا علی البر والتقوی ولا تعاونوا علی الاثم والعدوان واتقوا الله ان الله شدید العقاب – قران کریم

دانسان د ژندارې لوی او دگی ژوند یون موضوع ته یوه مهمه او بارزه مسئله ده لوډدی ضروری مسئله د حل د پاره الله (ج) حکیم حقیقی د مخکینی آیات په ذریعه لیاره ښوونه کړی او ارشاد ئې فرمائیلی چه مطلب ئې دادی د ښو کارونو په کولو او د بدو کارونو نه په ځان ساتلو کومک او مددگاری کوی په گناه کولو او تجاوز باندی یو تر بله مرسته او معاونت مه کوی خدای پاک خپل دا هدایت سته تقوویه کوی او وائی چه د ډیری د الله (ج) څخه او واخلئ چه یقینا الله پاک ډیر سخت دی د عذاب له پلوه) یعنی بدی من لوړ هدایت د داسی لوی مقتدر ذات الله (ج) باندی عمل وکړی اړ ینښتان مونږ د دائمی سعادت د پاره یو تر بله د اصلاح خیال او تعاون هم ضروری دی هغه وخت چه ټول خلک اصلاح شی بیا کیدی شی چه دا مشترک او د هر یو ځانته پیتی هم ترلو مطلوب منزل پورې ورسیږی.

❀ اعلان ❀

که څوک په مشرقی مسائلو کښی د مدرسی نه یو ښتنه وکړی که د دفعی او د څه په مقصد نه دی مدرسه به د نجم الملک رس د علماو په ذریعه سره د خپلو مقصدونو سره ځواب ورکوی ❀

«د حصیله»

مونږ غواړو چه د نجم الدین اخندزاده صاحب سترمجاهد د سکوانکو په حقله څه ولیکو که چاته د ده د ژوند اند د حالاتو او د ده د غزاګانو او د ده د ماذونانو او مخلصانو په متعلق موثوق معلومات وی هیله کوو چه په د غه لیاره کښی مونږ سره معاونت وکړی ❀

❀ د اخبار د پاره ❀

دی اخبار د پاره بایډ ډیر مختصر مگر زیات مفید او متین مضامین تهیه شی ❀

❀ همکاری ❀

«حمدالله درو نوری»

هر قوم او ملت د خپل اجتماعی ژوند د مخکینی بیولو او د تولو نیکړتیاو د پوره کولو لپاره همکاری او یو تر بله هر ستی او لاس ورکولو لپاره په هر وخت کښی ضرورت حس کوی هر د تاریخ خیر نو له مخی څرگنده شوی ده کوم محیط او جامعه کښی چه د همکاری روح قوی شوی او ودی په مذاق خلکو کار کړی معنوی د ترقی په لیاره کښی ډیر قوی قوی گامونه اوچت کړی او په اثر ومند اند طور سره خپل مقصود منزل ته رسیدلی دی بالمقابل له دی نه بې بها نعمت څخه بې برخی او پس پاتی طبقات د فنا خواته روان د فلاکتونو په پاته دره پاره کښی غرق د فلاح او نجات ذواو گل ور څخه ورک شوی دی له هغی اصل اسلامی قوانینو نه لفظی همکاری ته پوره توجه او پام لرنه کړی ده او د همکاری د خیال ساتلو په باره کښی ئې ښه آکید اشارات صادر کړی دی ربیښتیا ده چه ځان له یو سړی او یا یوازی یوه اندام ټول کارونه هیڅکله نه ترسره کیږی ځکه چه د انسان حیاتی د رو د حیات ډیر شقوقوته احتیاجات لری او هر شق ضرور صحیح کارکونکی غواړی چه دا ټول بیا په کره سره د همکاری د لیاری نه خپل حقیقی مرام او مقصد ته په موفقانه صورت سره رسیږي ونو ورسوی انسان د اسبابو په عالم کښی زیږیدلی او د اسبابو په واسطه ژوند کوی دی هیڅکله نشی کولی چه ټول شیان خود سره پیدا کړی کوم اسبابو او شیانو څخه مفت بلاس راوړی بلکه د ده د پاره د هر څه نه مخکښی د هر شی د منشیو او مصادر پیژندنه ضروری ده د همکاری د پاره دا د وه شیان ډیر اهم او ضروری دی ۱ د مطلب یو والی ۲ یو تر بله اعتماد نو باید مونږ کوشش وکړو چه یو تر بله په خبرو ځان سره یوه کړو او د اعتماد وسائل برابر کړو که د لیکنی موجوده حالت ته نظر واچوو مونږ مجبور یو چه د همکاری د پاره پوره اهتمام وکړو ځکه چه قوم ملت او حکومت کامیابی او کامیابی د همکاری نه پرته نه لري ❀

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

چلوونکی «سعید افغانی» د نجم المدارس مدیر
مرستیال «محمد خان» د دولسم ټولګی شاګرد
اداره په هډه کښی
پته «ننګرهار نجم المدارس»

اوه ورځنی پاڼه
بی د رخصتی د ورځو هره
چارشنبه نشریږی

د اخبار د مدرسی جریانات شیی او
اجتماعی دینی، تربیوی خبرونی کوی
«بیداری» سعید افغانی
خو هره چه غواړو بیدارخدمت وکړو هغو هره باید
پوره بیدار او سو و یا د لوړو دا وړو باروی.

کڼه (۴) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د عقرب (۲۱) (۱) کال

«مصلح او مجاهد»

سعید افغانی

ددغه عنوان لاندی غواړم چه د ملا نجم الدین اخند زاده صاحب سوانح چه په خپل وخت کښی زیات مصلح او د انګلیسانو په مقابل کښی په کلو کلو جنګیدلی بیان کړم. «دده اجمالی پیژندنه»

ملا نجم الدین اخند زاده صاحب د امیر عبد الرحمن د پاچاهئی په وخت کښی یو دلوی اعتبار خاوند و. دغه شادی سره د ماذونا فو د کابل په
بنارکښی بندی کړو. دی د بندی
خانی نه په یو خاص ترتیب مخ په
مشرقی وتښتید او هلته د مهمندو
مشرقی په سرحد تو کښی د مهمندو
په سیمه به ژوند بی او چه کند کښی
او سید او د انګلیسانو په مقابل
کښی به جنګید. دی بیا د امیر
حبیب الله خان د پاچاهئی په وخت
کښی د هغه په غوښتنه او اعتماد
بیرته افغانستان ته راغی او د ننګر
هار په ولایت کښی د جلال کوټ نه
مخ په جنوب د هډی په قریه کښی
او سید. دده د همدغه پاچا په
عصر کښی د پردا سلام د دین وساتو نه
محکم کړه او هری خوا نه ئی دینی او
بلی خوری شوی او دی د درسی لوی
شخصیت خاوند شو چه په ټول افغا
نستان کښی ده دخلکو په عقیده و
حاکمیت درلوده دغه ملی شخصیت
د همدغه امیر حبیب الله په وخت
کښی ۱۳۱۹/۱۳۲۰ هجری قمری کال د وجه
د اجل داعی ته لبیک وویلی.
په دی حساب دده د وفات
تاریخ (قبر غازی) دی. دده مزار
او مقبره د هډی په قریه کښی د والا
حضرت سردار محمد داود د افغانستان د
صدر اعظم په اهتمام بښه جوړ شوی
دده هدیره د ټول مشرقی او سرحد
بلکه د ټول افغانستان او پښتونستان
دخلکو د عقیدی ځای دی.

«پوښتنه»

اداره

مدرسه به څنګه مخکښی لاړه شی ؟ ؟ ؟
یو مختصر او معقول ځواب غواړو.

(۱) «ځواب»

سعید افغانی

د مدرسی د پاره د همکاری خیال ضروری دی ترڅو علما د کار خلک خیرخوا او مفید و پیژنی.

(۲) «ځواب»

محمد نواز د دار الحفاظ مدرس

د مدرسی د پیشرفت د پاره هرڅه نه مخکښی تقوی ضروری ده ځکه چه اسلام په تقوی او پرهیزګاری سره پیشرفت کړی دی.

(۳) «ځواب»

مولوی احمد ګل د نجم المدارس مدرس

مدرسه به هله مخ په وړاندی لاړه شی چه په دی کښی درسی افراد تربیه شی چه د دین او جامعی دردونو دوا شی یعنی بښه تربیه

(۴) «ځواب»

مولوی عبد المجید نجم المدارس مدرس

زما په خیال چه د مدرسی د ترقی د پاره دا په کار دی چه مدرسه دوی برخی شی یوه رسمی او بله ملی چه یوه برخه د حکومت په مرسته او دویمه برخه د ملت په مرسته مخ په وړاندی لاړه شی.

(۵) «ځواب»

مولوی شمس الرحمن د نجم المدارس مدرس

د مدرسی د مخکښی تلو د پاره ۱ باید چه په ما بین د منسوبینو د مدرسی کښی اتفاق او اتحاد وی او هر یو مدرسه خپله وګڼی ۲ دخلکو سره علاقه پیدا کول او دخلکو ذوق سره سم اصلاحات کول په کار دی.

«جهان»

شاجهان د یوولسم ټولګی شاګرد

حقیقة که بشر د ذره په سترګو د جهان په دی لویه او ارزده فضا کښی نظر واچوی او د عقل په ذره بین کښی په دقت سره کتل وکړی نو خود به و پوهیږی چه جهان ئی په کومه اندازه وړاندی تللی او په دی به هم و پوهیږی چه د دی حیات په ټولو خوا و کښی ترقی چه ئی پرون په جهان کښی لیدل کیږی په هغه او د خبر ته په لاس راغلی. نن چه جهان کښی هغه شیان موجود دی چه څه زمانه مخکښی د بشر عقل ته منل د شونی په تو ګر تکر داګټ، مصنوعی سپوږمۍ او د وسی نور چه زره د نیائی د وجود څخه بی خبره پرته وه مونږ پوهیږو چه د دغو نعمت خلکو منبع ته راوستلی او د انسان عقل او نیکا وی، کار او عمل د مدارج طی کړی هو کار او عمل لوی منزلت لری زمونږ ټول مطالب زمونږ د حرکت پوری مربوط دی که مونږ غواړو چه د جهان سره مسا وی ژوند وکړو نو لازمه ده چه په کسب او کار کلکی منګلی خښی کړو. دا په د مروت خبره نه وی چه د بل چا د سعی او عمل په محصول باندی ژوند وکړو.

«د جهان د پاره»

اداره

مونږ هم ژوندی یو مونږ هم د جهان په یوه څنډه کښی ژوند کوو نو مونږ ته هم په کار ده چه د جهان د دی څنډی د رفاهیت خیال وساتو زمونږ د وطن ارامی د دنیا او د جهان د ارامی په مسایلو کښی پوره لاس لری نو میبایدی مونږ د خان او د نور جهان د خلکو د ارامی د پاره کار وکړو نوره دنیا هم باید د دنیا د دی څنډی د ارامی د پاره د دی د ارامی په لحاظ د پوره معاونت او مرستی نه کار واخلی که د انسان یو فرد نا رامه وی او مرور وی نو د انسا نانو د نا ارامی موجب ګرځی نو مونږ باید د خان او د جهان ته ځکه چه لازمه ده باید متوجه شو

(c) ketabton.com: The Digital Library

« مبارک »

صدیق الله
ککړکی

دغه عزم او دا کار شه مبارک
دالنجم دا اخبار شه مبارک

چه غفلت ځنی لاولیښ قوم اوتبارکا
دا خدمت او دا کردار شه مبارک

چه غرض ئې داسلام لاره ښودول وی
یو قدم په دغه لار شه مبارک

دافکار ودروزنی درس به راکړی
هر یو درس ئې په بار بار شه مبارک

پښتنو ته به دعلم رڼا ورکړی
دا رڼا او دا انوار شه مبارک

دا دب او اجتماع لار کښی قدم دی
دا قدم او دا رفتار شه مبارک

سعادت چه دخپل قام او وطن غواړی
د « سعید » دغه افکار شه مبارک

دصادق دعا قبوله کړه ای خدایه
دغه سوال ستا په دربار شه مبارک

« د النجم خدمت »

شمس الاسلام
« شمس »

دغه اخبار چه دالنجم په نامه خپرېږی معلومه سړی یا دېږی د دی اخبار د معنا مینو دلید ونه معلومیږی چه دوطن او داسلام دترقی او خیرخواهی په مقصد منځ ته راوتلی دی. دغه اخبار که څه هم اوس دګوتو د زحمت نه او دیو قلمی اخبار په څیر خاص د مدرسی دخلکو د تربیې په نیت دی مګر امید کوو چه انشاء الله د راسبا بود برابرېدو په وخت به د تقول دولت او ملت دخیرخواهی په مطلب دعام المنفعة غټه نمونه وګرځی ځکه چه دا اخبار د تول مشرقی دعلماؤ دمرکز دنجم المدارس نه خپرېږی او د هغو منلو علماؤ د درشادا تو محصول دی چه همیشه دملت او دولت دخیر او اصلاح په متعلق دیوی مجربی نسخی په څیر معلومیږی هو د مشرقی توره خلک عقیده لری چه د نجم المدارس علماؤ دملت او حکومت دارامی او نهضت دپاره همیشه د مجاهدی په لوی میدان کښی لیدل کیږی. دوی دملت او حکومت په منځ کښی بهترین عناصر دی دوی دخلکو دخیر او بهبود په ملحوظ په ځان دیرونه او تکلیفونه ګاللی او ګالی به ئې ددی اخبار دخدمت دپاره هغه علماء کارکوی چه په دننه مملکت کښی [redacted] قوی قومی رښتی او د انسانیت په ډګر کښی دبریالی توب نښانی لری موږ هیله کوو چه دهیش دپاره د نجم المدارس علماء خپل دتبلیغ مجربې نسخې د مرامونو په مواقع دده اخبار په ذریعه پر ۳ کا

وظیفه

مولوی محمد ایاز
د نجم المدارس متعلم

الله پاک هر انسان ته سم د پیدا ینښت سره بیله بیله وظیفه په غاړه کړی او سپارلی ده مګر د ومره خبره باید و منل شی چه قدرت د هریو وظایف مختلف او د هغه د توان په اندازه تاکلی دی که موږ د وظیفی د انجامولو اهمیت ته ملتفت شو او د ومره به را ته ظاهره او ځلانده شی چه کوم انسان د لوی لوم او نشان او عزت خاوند شوی او یا د خدای په دربار کښی ئې د منزلت مقام بیولی دا محض او محض د خپلی وظیفی قدر او د ایفا کولو برکت دی د بنتیا هر څوموه چه سړی د خپلی وظیفی په حقله توجه وکړی هغومره به د دارینی سعادت سره مخ جه کیږی دلته باید د هم وویل شی چه دوظیفی انجامول او سرته رسول هله پوره کیږی چه سړی ځان ددی لایق کړی چه یو اندازه اختیارات او اعتقاد منځ ته راولی او که نه د وظیفی انجامول ضرور د مشکلاتو او یا د ناکامی سره مخامخ کیږی محض اختیارات که څه ته د خودسری سره یو ځای شی د عقل او تدبیر په بنا نه وی او کوم پروګرام ونه لری زما په فکر د اسی هم په کامل صورت سره نشی کامیا بیدای که غوړی چه تاسی خپله وظیفه سم ورسوی او کامیاب شی نو باید چه د عقل او تدبیر نه کار واخلی او یو صحیح او معقول پروګرام جوړ کړی د وظیفی د پاره وخت پیژندل او د مصلحو خلکو مشوره هم ضروری ده موږ باید د تدبیر خلک ویپژنو او وظیفه هم هغومره چه وی وسنجوو او ما یو سه نشو کار وکړو او بشرپاکه نیت د خلکو سره په پاکه ګذاره او وفاد وظیفی مشکلات حتماً حل کوی.

« اعلان »

موږ غواړو چه د نجم الدین اخند زاده صاحب ستر مجاهد د سوانحو په حقله څه و لیکو کرجاته دده د ژوندانه د حالاتو او دده د غزا ګانو او دده د ماذونانو او مخلصانو په متعلق موثوق معلومات وی هیله کوو چه په دغه لیار کښی موږ سره معاونت وکړی

۴ وا چوی او خپل تبلیغی وجائب د عمومی منفعت د پاره دریغ نه کړی. موږ هیله کوو چه مقتدر خلک د اسی عامة المنفعت اخبار ته د چاپ کولو وسائل برابر کړی.

دالنجم « اداره » د مشاغلی « شمس » او « ککړکی » نه ددی مضمون په استولو چه د یو ښه خیال په ساحه کښی ئې لیکلی تشکر کوی امید دی چه په دغه لیار کښی به خیرخواه عناصر وسائل برابر کړی

« اداره »

(c) ketabton.com: The Digital Library

النّجم

چلوونکی «سعید افغانی» د نجم المدارس مدیر
مرستیال «حضرت خان» د دوهم ټولګی شاګرد
اداره په هډه کښی
پته «ننګرهار نجم المدارس»

ووه ورځنی پاڼه
بی درخصتی د ورځو هره
چارشنبه نشریږی

«اخبار د مدرسی جریانات ښیی او
اجتماعی ، دینی ، تربیوی ، خبرونی کوی
« تدبیر او مشوره »
انسان که څه هم پوه وی بیا هم نه پوهیږی نو
لازمه ده چه تل په ټولو کارو کښی بشر تدبیر
او مشوری ته متنقاد شی .

ګڼه (۵) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د عقرب (۲۸) (۱) کال

(۲) « دده تفصیلی پیژندنه » سعید افغانی

د نجم الدین اخند زاده صاحب رحمة الله علیه د مفصل پیژندلو دپاره په کار ده چه په لاندی توګه ولس ئی وپیژنو
1 دده عمر او حیات او قواره 2 دده هویت قوم او نسب 3 دده اصلی او فرعی مسکن 4 دده تحصیل او علم 5 دده تصوف
6 دده جهاد 7 دده د شهرت اندازه او کار روائی تر مرګه پوری 8 دده مشهور ماذونان او منسوبین 9 دده د
مرګ نه وروسته شهرت او تاثیرات
مګر ډیر تاسف دی چه د درسی یو لوی
شخصیت چه د ټول حیات ګذارشات
او حرکات ئی نهایت متانت او سنجیده
ګی لری . هغوی مره چه ویل کیږی او
او وید ل کیږی او یائی و شو په دغه
اندازه دده د سوانح د لیکلو د پاره
چا کوښښ نه دی کړی په دغه حقله
زمونږ ګیله دده د معقولو منسوبینو
نه کوم چه په خپل وخت کښی نهایت
ملی تیر شوی زیاتره ده یوازی د
ملا طوطی اخند نه هغه هم صرف دده د
مواعیظو تذکره مګر نهایت ناقص
لیدل کیږی او بس . په هر صورت که
اوس هم زمونږ په لاس کښی مطلوبه
معلومات راشی امید دی چه څه نا
څه خو به تری جوړ شی او د آینده د
پاره به ګوند ی په دغه او د ده په
عقیدت مندان کوښښ وکړی چه
زمونږ د هدف نارسیده مطالب
تکمیل او پوره کړی باور کوم چه په دغه
بار کښی سعیه به دده د عقیدت
مندی ښه ثبوت وی 1 زمونږ په لاس
کښی تحریری اسناد ډیر کم دی کوم
تحریری سند چه زمونږ په لاس کښی
شته هغه یوازی دده د فوت تاریخ ښیی چه په «۱۳۲۰» او یا د «۱۳۱۹» هجری قمری
کال کښی فوت شوی چه د دی نه دده د ټول عمر انداز نشی معلومیدلی مګر شفاهاً مونږ ته داسی ویلی
چه اخند زاده صاحب عمر د ده یا کلو په حد د دو کښی اندازه کیدلی شو خلک وائی چه ښه
قوی وجودی درلوده مګر د ریاضت او تقوی په وجه نحیف او ضعیف شوی وو ځکه چه
د په ریاضت په وجه دده د لا سو رګونه ښنه ښنه بلقیدل . وائی چه دی ښه
خوش قواره چه سپی وو او په اوچلی باندی شین خال هم درلوده او د ده د شین
ښکلی خال شهرت زیات و د ده رنګ او قواره با تاثیره هیبت ناکه وه د و د یه
په خلکو دده رعب ولیده مګر په عین وخت کښی مشفق او مهربان هم و . د ده
حیات ټول په حرکت کښی تیر شوی معلومیږی چه دده په ضمیر کښی یو درسی او
« باقی په دوهم مخ کښی »

« بیداری » محمود د دوهم ټولګی شاګرد

که څه هم په دنیا کښی د
بیداری او ازو نه پوره ته کیږی او روچه تل
و درځ ډېر خلک یوازی پوه او بیداری مګر
بیا هم باید د بیداری په حقیقی معنی پوه او اصلی
هدف او مرام ئی وپیژنو ځکه په عقیده بیداری
نفس چالاکی او یا پور ته ګڼه خود نمائی نه ده
بیداری دیته نه شی ویلی چه سړی د یو کسب او یا
د کوم شخصی کمال خاوند یا په یو ولس کی خانته
هستی او مال پیدا کړی . دی په خپلی بیداری
کښی د جامعی او د وطن او د قام د پاره خیال
وند ساتی . هو هغه کار چه د عام خلکو د خیر سره
مصادم واقع کیږی او د ملاحی قانون ته تیکا
رسوی بیداری لاڅه بلکه د جهل په تورو پردو
کښی غافلانه خوب کول دی هو بیداری یوازی
پوهه ده چه د بشری نفیسو محک او د عمومی هو
سائی موجبه ده اوس که ښه دقت وکړو نو تا
به شوه چه حقیقة بیدار هغه څوک دی چه د علم
او پوهی د لاری خپل ضروریات حس او د پوره کولو
اسباب ئی و سنجولی شی د هر چا حق درته معلوم
په هیڅ ډول سره ئی تلف او پایمال نکړی متراوکی
وپیژنی د حقوقو احترام او د تاریخی شخصیتو نه
د جامعی په اصلاح کښی ساعی د بشر د هوسائی
او رفاهیت اسباب پیدا کړی خپل رفعت او
ترقی د جامعی په ترقی او تعالی کښی وګوری په
آخر کښی د خپلو پوهانو او بیدارو ملګرو څخه دا
هیله لرو چه خپله بیداری په کار واچوی او
حتی المقدور د جامعی د پرمخ تګ وسائلو
ته رابرسیږی

« پوښتنه » اداره

مدرسه په څنګه مخکښی لاړه شی ؟؟؟
یو مختصر او معقول ځواب غواړو .

(۶) « ځواب » حمدالله دره نوری

که چیری د تعلیمی پروګرام سره
سم یو اخلاقی او عملی پروګرام هم په مدرسه
کښی په لازمی صورت مقرر او ورسره سم ټول
افراد د روزل شی شک نشته چه د مدرسی
محبوبیت به د هر چا په زړه کښی راسخ د ملت
او حکومت د ارزګانو سره به موفق کار وکړی
شی چه دا د مدرسی عین پیشرفت دی .

(۷) « ځواب » سید غریب د دوهم ټولګی شاګرد

زما په خیال د مدرسی د مخکښی
تلو دپاره دا ضروری ده چه ټول منسوبین ددی
مدرسی د پاک نیت خاوندان او ایماناً
او وجداناً د مدرسی د خیر دپاره کار وکړی

(۸) « ځواب » شمس الاسلام « شمس »

د مدرسی د پرمخ تګ د
پاره دا ضروری ده چه د مدرسی ټول منسوبین
او خپل نقصانات و پیژنی او بیائی په لری کولو
کښی عملی اقدامات وکړی چه د خلکو په نظر کښی
محبوبیت پیدا شی .

(۹) « ځواب » مولوی محمد ایاز

مدرسه به هله مخکښی لاړه شی چه د
په یو فکر او پاک زړه او صاف نیت په کلکه عزم
او په پوره محبت بی د خود نمائی د مدرسی د ترقی
دپاره لیاری او چاری و سنجوی او
عملاً هغی ته اقدام وکړی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

«خبرونه»

په ۲۸/۸/۳۷ تاریخ د نجم المدارس په لوی میدان کښې د مدرسې د منسوبینو لخوا د ملا حضرت خان د ریاست لاندې یو باحرارته انجمن جوړ شوی و او په دې مجلس کښې اول افتتاح ملا محمد اسمٰعیل د خو آیتونو په لوستلو وکړه او بیا د غه کسانو د (خوږه وژونکو علماؤ؟؟؟) د اقتراح ترعنوان لاندې ۱ ملا محمود ۲ ملا احمد الله ۳ ملا فیض محمد ۴ ملا عبد الودود ۵ ملا سلطان عزیز ۶ ملا معراج الدین ۷ ملا حبیب الرحمٰن ۸ ملا محمد نعیم د مدرسې شاګردانو ۹ مولوی شمس الرحمٰن صاحب ۱۰ مولوی احمد ګل صاحب د مدرسې مدرسینو په دې بنې مؤثرې وینا وې وکړې . بیا سعید افغانی د مدرسې مدیر د دوی په وینا وو باندې تبصره په ضمن کښې وویل چې موږ د غه خبرې تر ملتفت شو چې خوږه وژونکو علماؤ؟؟؟ او په د غه متعلق ښه غور وکړو امید دی چې زموږ د مسئولیت د برداشت د پاره په ښه افکار په لاس راشي . د هر قوم د ترقۍ او تعالۍ د پاره اول د ځان پېژندل ضروري دی او په د غه ضمن کښې د خپلو نواقصو اصلاح د نورو په افکارو مؤثر واقع کېږي د مجلس په آخر کښې د وطن د دوام او ترقۍ د پاره ټولو په ګډه دعاوکړه او په د غه لیار کښې د توفیق ارزو ښکاره کړه

«اعلان»

موږ غواړو چې د نجم الدین اخند زاده صاحب ستر مجاهد د سوانحو په حقله څه ونیکو کړچا ته د ده د ژوندانه د حالاتو او د ده د غزاګانو او د ده د ماذونانو او مخلصانو په متعلق موثوق معلومات وي هیله کوو چې په دغه لیار کښې موږ سره معاونت وکړي .

«تدبیر او مشوره»

گل محمد «عارفي» د اتم ټولګي شاګرد

د امنلي شوی خبره ده چې بشر یو اجتماعي ژوند لري او په انفرادي ډول سره د خپل ژوند احتیاجات نه شي پوره کولی د اجتماعي ژوند د سرته رسولو د پاره تدبیر او مشوره پوره کومک او همکاري کوي کوم کار چې د تدبیر او مشورې په ذریعه سره کېږي دي کښې شک نشته چې ډیر مفید او ګټهور ثابتېږي نن کړ د دنیا خلک لویو د مقاصدو ته د رسیدلی او د ژوند د رسانی د پاره ئې راز راز وسائل برابر کړي د ا ټول د تدبیر او مشورې محصول دی . د اسلام مقدس دین هم د تدبیر او مشورې په ټولګرد کارونو د انجا مولو د پاره امر کوی . د تدبیر او مشورې ځني ډیر کار اخستل کېږي په تیره بیا د دنیا د مهمو واقعاتو د حل او فیصلې د پاره . مګر د مدبرو او مشاورو خلکو پېژندل هم ضرور دی مدبر دی باید هغه سړي وي چې د ژوند د حالاتو نه خبر د شخصیت پرستۍ او عنعنا تو نه بهر د اجتماعي افکارو خاوندي وي صحیح ته بیر لکه د دیوال کلک تادا او بنسټ وي کله چې د دیوال تاداو او بنسټ کلک شي په دې کښې شک نشته چې دیوال هم کلک راځي او په نتیجه کښې د ډیرو کلونو د پاره دوام کوي . همدغه ډول په هر عمل او هر کار کښې چې صحیح تدبیر وشي هغه کار سرته رسیدلی او ګټهوری استفادې ورځني لاس ته راځي .

«د لمړي مخ پاتې»

او تیښ او حرکت موجود و چې په یو ځای نشو پاتې کیدلی ده هر چیرته د خلکو په افکارو کښې د دسې تحول قایم کړي چې تر ننه هم هغه تحول د خلکو په ماغزو کښې یاد او د قدر وړ دی ده په ځان باندې د خلک د ښو اخلاقو په وجه عاشقان کړي و د ده د حقانیت د رثبات د پاره د ا کافي د چې دی ټولو په هو علماؤ مُلي او د ده حرکات ئې د اسلام د دین په اساس موافق ګڼل او د لوډ لړۍ»

۴ هر څوک په خپله اندازه مسئولیت لري . په پای کښې د خدای د ج ځني د خپلو ټولو هانو لیاره نور موفقیت هم غواړم .

«صبر او حوصله»

محبوب الٰهی «جلالي» د اتم ټولګي شاګرد

صبر او حوصله د هر مرض د پاره مجرب دوا ده باید په هر کار کښې د صبر او حوصلې څخه کار واخستل شي ځکه چې انسان د حیات په صحنه کښې د ډیرو سختیو او مشکلاتو سره مخامخ کیږي نو که په دې سخت کښې د صبر او حوصلې څخه استفاده ونکړي شي د ژوندانه ټولې خوږې به ئې په خفګان او ناکامۍ بدلې شي انسان هلته خپل اصلي هدف او مقصد ته رسیدلی شي چې په هر کار کښې د ډیر صبر او حوصلې او متانت څخه کار واخلي او هیڅ د غم مغلوب د ځان د پاره لیار و ګرځوي پس د غني بیا کیدلی شي چې په ډیره اسانتیا ټولګرد کارونو لپاره د عمل په میدان کښې لوړ قدم ونه وړ اخلي نو لازمه ده چې د محیط د عمومي افرادو کارونه د صبر او حوصلې څخه ډک وي

«د النجم پاڼه»

آصف

د غه اخبار چې د النجم په سپیڅلي نامه باندې شهرت موندلی د اد هغه قوي افکارو محصول دی چې دا به نه یوازې موږ ته د ذهني تقویې لیاره مفید او ګټهور واقع شي بلکه د ا به د ټول عالم اسلام بالخصوص بیا د افغان ملت لیاره لوی چې د واقعاً د نجات لیاري څارې دی وښيئ او د ا ځکه چې د ا اخبار د هغه متینې ارادې او پاک ضمیر پلوشې دي چې په رښتیا د ول سره د بشر د سعادت په لیار د ور نا اچوی او خلک خپلو نقیصو ته متوجه کوي هوزه په دې عقیده لرم که د ا اخبار تقویه کیږي نو په آینده کښې به لرده څخه پوره نتائج په لاس راشي او د اځکه چې د لوی خوا په د متعلمینو په افکارو کښې صحیح نهضت پیدا او د بل خوا په کوم چې د علماؤ قلبي مسئولیت دی پوره ته شي بلې د ا هغه پاڼه ده چې ټولو خلکو ته د اتفاق او ورورولۍ درس ورکوي او خلک په دې پوهوي چې په هر ډول کښې وحدت او یووالی ته په ضرورت حس کېږي او د ا هغه بې غرضه جریده چې په خلکو کښې د همکارۍ درد پیدا کوي او خلک د ا جماعیت مزایا و پوهوي او دیته خلک متوجه کوي چې په نه کښې باید حسن رقابت د منځ ته راشي موږ د مسلمانو علماؤ د ا پوره مقاما تو نه هیله لرو چې د دې اخبار په دې پېژندلو د پاره اجازه وکړي تر څو د خلکو د خیر د پاره زمینه په لاس راشي د دې اخبار نه قوي امید دی چې خلک په دې پوه کړي چې د وطن د ترقۍ لیاره ۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

روه ورځنۍ پاڼه

چلونکی «سعید افغاني» د نجم المدارس مدیر
مرستیال «حضرت خان» د دوهم ټولګي شاګرد
اداره په هډه کښې
پته «ننګرهار نجم المدارس»

بې د رخصتي د ورځو هره
چارشنبه نشر یږي

«اخبار د مدرسې جریانات ښیې او
اجتماعي، دیني، تربیوي خپرونې کوي
«رهبر»
د رهبر په متعلق ژوره مطالعه په کار ده کوم
چه مونږ د رهبر خیال کوو باید مطابقه موږ سوی

ګڼه (۲) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د قوس (۵) (۱) کال

(۳) «دده هویت قوم او نسب» «سعید افغاني»

اصلي او فرعي مسکن او ځایونه ئې

ملا نجم الدین اخند زاده صاحب په قوم کاکړ او په ملیت افغان دی په اصل کښې د جنوبي د شلګرد علاقې نه دی او هم هغلته دده نیکونه او پلرونه تیر شوي. دی بیاد تحصیل او زده کړې په وخت کښې د جنوبي نه مخ په مشرقي ننګرهار را روان شوی په ننګرهار کښې ځای په ځای دیره شوی او تحصیل ئې کړی دی د تحصیل د پاره افرید وته هم تلی پیښور او صورت کښې هم اوسیدلی دی ده د تحصیل په وخت کښې هم څه موده هلته کښې تیره کړي ده دی د تحصیل نه وروسته مخ په خپل وطن افغانستان روان شوی او په هلته کښې استقامت اختیار کړی ؤ لکه څنګه چه مو وویلي د ځینې سیاسي معاذیرو په وجه کابل ته غونښتل شوی ؤ د کابل په ښار تندورسازي کښې اوسیدلی او بیا د کابل نه مخ په ننګرهار تلی او د مهمند په علاقه په جروبي، او چمرکنډ کښې یوه استوګنه کړي ده په ننګرهار کښې په رودات کښې څه موده تیره کړي او هلته په فقیرآباد او نورو رودات او شینوار او کښې ګرځیدلی په لغمان او سورخرود او کامه او خوګیاڼو کښې هم د وعظ او تبلیغ او یاد نورو مقاصدو په مطلب تلی دی د ګرمۍ په وخت کښې دی به کابل ته هم تلو او هلته به پغمان کښې څه موده ئې استوګنه کړي ده دی په شمالي کښې د کوه دامان خوا ته د داوود خو په علاقه کښې اوسیدلی او شاید چه هلته به د کوه دامان په ځینو ځایو کښې ګرځیدلی وي مګر دده د حیات اخرني شپې او ورځې د ننګرهار په علاقه د جلال کوټ نه دری میله مخ په جنوب هلته کښې تیرې شوې دی شاید په نورو ځایونو کښې هم ګرځیدلی او یا اوسیدلی وي مګر مونږ ته ندي اوریدلي نو ځکه د لیکلو جرئت نه کوو

«دده تحصیل او علم»

خلکښې معمول چه دی د تحصیل د پاره زیات ګرځیدلی او په ډیرو ځایونو کښې اوسیدلی دی او ئې چه اخند زاده صاحب ډیر یوه په علومو او ښه معقول عالم شوی ؤ په تفسیر، او حدیث، قرائت، صرف، او نحو، او فقه، او اصول، او معاني، منطق، او هیئت او ریاضي، او حکمت، او میراث، او حساب، او تصوف . . . نور لری .

«رهبر» «صدیق الله»
ګلکړکی د نهم ټولګي محصل

په دی کښې شک نشته چه بې د رهبر نه هیڅ کار نه شي کیدی هو: هر کاروان سالار او روان غواړي او هر کار ته یو یوه صادق لیارښونکی په کار دی مګر څه شی دی رهبر؟ زما عقیده دا ده چه په دغه متعلق ډیر غور او دقت ضرور دی. هو د اخبره د پام لرنې نه ده چه ایا هر سړی د قوم او ملت رهنما کیدای شي؟ ایا هغه مهمه وظیفه چه د رهنما او رهبر په اوګه پرته ده هر سړی ئې اجرا کولی شي او که په خصوصا په دا وخت کښې چه هر سړی نارې وهي چه زه یوه ئیر هو ته هم یوه ئې هغه هم یوه ئې نه هم نیک او قلم لرم یو یوه رهنما بلل کیږم قوم او ملت ته خدمت کوم د خلکو د پاره د رهنمائي وظیفه اجرا کوم خلک باید زما په خط مشي روان شي او د هم دا چه ډیرو خلکو په سپین لباس او په سپینو جامو کښې خپل ځان د ملا او رهنما په حیث معرفي کړي دی هغه بل په لاس بکس او عصري جامو کښې ځانته ډاکتر څه چه ځان د پوړو قیص نه هم پورته ګڼي لاف شافي او چاپکي ئې هم ډیره ده نو خلکو ته اوس څه په کار دی د دا په کار دی چه پوره غور او دقت وشي تش د خولې په ویلو رهنما او نړیئ ندلی شي بلکه د عمل په میدان کښې ورته ښه ځیر شي تر څو چه هغه په تولو او مناعو اوطلاع فو باندی یوه شي او د معلوم کړي چه هغه عملي رویه د قوم او ټبرسره دهغه ګټه رو ناد ون د جامعې او د جامعې افرادو ته څه ګټه ده؟ د هغه کار د روانی باید و ښکاره شي چه دی څه کوي او هدف او نصب العین ئې څه شی دی؟ خپل باندی تولو کي د پاره

«پاتې په دوهمه کښې»

«اداره» «پوښتنه»

مدرسه به څنګه مخکښې لاړه شي؟ ؟ ؟ یو مختصر او معقول ځواب غواړو.

(۱۰) - ځواب - «هیم کاکړ»
زما په فکر د مدرسې د پرمختګ لپاره درسي یو شي ضرور دی چه د مدرسې د علماؤ او د نورو خلکو په افکارو کښې یو ورلی پیدا کړي او د اکار د یو اخبار یا مجلې په ذریعه تکمیلیږی نو کله چه مدرسې ته د دی دوه شیانو امتیاز ورکړل شي مدرسه به ترقي وکړي.

(۱۱) - ځواب - «فیض محمد د نهم ټولګي شاګرد»
زما په عقیده د مدرسې د ترقي لپاره د ټولو نه مخکښې باید د مدرسې احتیاجات پوره شي نو د دی د پاره د مدرسې اصلي او فرعي احتیاجات سنجول په کار دی.

(۱۲) - ځواب - «حضرت خان» د دوهم ټولګي محصل
مدرسې تلو لپاره زما خیال دا دی چه د مدرسې د ټولو منسوبینو تر منځ باید حسن ظن تقویه او کوم داره داره تا ثرات چه کله ناکله د انساني نقیصو له مخې تر منځ ورته پیدا کیږي د هغې نه سوتیر او ستره لرګي د نشت وړلی په مرتبه کښې وشمیرل یعنې ورو ورو خبرو لیسی خو هیڅ ونه ګرځي او د غه خبرو د پاره موقع ور نکړي شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

« سنجش »

عبدالودود « رفیق »

دمستقره خبره ده چه سنجش په هر خبره او بیا او بیا د یو کار او خدمت په وخت کښی چه دجامعې د ارتقا لپاره مد نظر شوی وی یو مهم او ضروری امر دی او دا ځکه چه لښ پخپله په حیاتی چارو کښی د هر وخت لپاره بیلا بیل جدا ګانه کارونه لری او په رنګارنګ خبرو سره مخامخ کیږی دلته باید دی خبری ته مونږ ډیر ملتفت شو او ورته سنه فکر وکړو چه ایا کوم هغه خبری او وینا چه د خپل سوچ او سنجش دلیاری نه نوی بلکه محض د توتی په څیر غږیدل وی بې نتیجی ثابتیږی او د وصل مقصد او مرام نه ځکه چه دا او کنا ره لیدل کیږی همدا ډول که یو وخت کښی کوم کار او خدمت د پیش آمد او د وروستی مشکلاتو د حل لپاره د خپل ځان سره قوی افکار او سنجیده لیاری نه وی سا تلی ډیر ښه نتیجه ده چه داد بلی ورځی د پاره ده دی د پس مانی موجب ګرځی او بالاخره د خیالات په لوی لوکند و او د شرمنده ګی په صحنه کښی غورځیږی نه باید د اسی قوی هو کله چه انسان په دنیا کښی دی خبری ته اړ او محتاج دی نو او مرو باید مونږ سره د اسی قوی غږی ولیکو او د ورپښی هڅه وکړو چه ښه پوه او دانا خلک وی او موجوده طبقی د ټولو حالاتو نه خبر او په خپل ښه او ښه ځای او مخکښی او وروسته ته هم په یام لرنه کوی د خپلی وینا د تاثیراتو لپاره او د کار ښه نتیجه د خپل ځان سره سا تی ترڅو چه دده او صنایع او حرکات ناسته او ولاړه ټکی اوازګی ټول د روزمره حالاتو سره موافق او برابر وی که د اسی وشی زه ویلی شم چه دا به د لښ دارامی او هوساینی لویه وسیله او پاملرنه وی د ولی یوازی د خپل ځان د خیر او بهبود په اړونه وی بلکه نور دو ګړی هم د ښه برخه مند کښی په حقایقو او اسرارو پوهوی او ورته د خپل ژوند په مختګ د اسو نه ښیی څه په دنیا کښی هغه مملکتونه چه په خپل مرام کښی کامیاب او ورانګی ټلی دا بلکه موجبه نه ده بلکه محض د هغه خپل سنجش او فکر نتیجه دی چه د لوړی ترقی خاوندان او په ترقی مدم کښی ستر مقام ته ورسیدل .

« د پېژندنه »

معراج الدین « جمیلی »
دا تمر ټولګی محصل

پېژندنه د انسانانو په ما بین کښی ډیره اهمیت ورشی دی ځکه چه د پېژندنی په سبب سره دا زرا زمنا فع لاس ته راځی انسانیت تقویه کوی او انسانی او رابطه محکموی انسان ته خیر او شر ورښیی ډیر کرته پېژندنه سړی ته زیاته مفیده او په ډول ډول مهلکاتو او موذیاتو نه ورته نجات ورکوی تعارف انسان له د ښې صحې صافی روښانی لاری په طرف بلنه کوی دیوه شخص پېژندنه او د یو چا معلومول حقایق روښانوی او هر سړی د ژوند ته پر خپل ورمزایا وپوهوی که دیوه مملکت دیوه بل مملکت سره پېژندنه نه وی نو د غه مملکت به بی ترقی او د دنیا په صحنه کښی پس او ناکام پاتی وی نو پېژندنه خاص د ترقی او کامیابی سبب دی .

« اداره »

زمونږ مطلب د پېژندنی د پاره دا دی چه خلک باید وپېژندل شی او د هر چا نه د هغه د ذهنیت او لیاقت په اندازه کار او خستل شی د هم ښه ده چه باید هر څه و پېژنو نه چه

چیرته د دوا په ځای زهر نوش وجان شی .

« اداره »

د سلام د دین اساس تعلیم او ښوونه د سنجش د پاره د یو ره کفایت اندازه لری که مونږ وکړی شو چه د خپل اسلام د رهبر ښوونی او روبه د سنجش په متعلق د نظر لاندی ولرو او د مرو به په ټولو مقاصدو کامیاب او بریالی شو .

« د ځوره او خنګه علماء ؟ » « سید رفیق »

ګرانو ملګرو غواړم چه څومره او خنګه علماء ؟ د دا اقتراح په ډول لکه چه په انجمن کښی څښتنو و څیره دالنجم په اخبار کښی هم وخپله شی مګر دی له امله چه دا اخبار یو مختصر قلمی اخبار دی غواړی چه مختصر او ښایښتی مضامین نشر کړی نو بهتره ده چه ددغی پوښتنی ځواب د پاره ښه سنجیده او مختصر ځواب ولیکل شی ډیر ویل او لیکل چه معنی ونه لری څه فایده کوی ؟ مونږ غواړو چه د ملګرو افکار د کښی کاوی او د پلتنی سره د شنا کړو نو که د غه مهم مطلب د پاره د مفاهمی په برکت چیر ته د اسی حقیقت روښانه او ومنل شی چه مونږ د و مره او د اسی علماؤ ته ضرورت لرو دا به زمونږ سعادت وی ځکه شاید په د غه سلسله کښی خلک حقانی علماء خپل خیرخواه او رهبر و پېژنی . د و متقدانو ګرځوی .

« اعلان »

مونږ غواړو چه د نجم الدین رخند زاده صاحب د سوانح په حقله څه ولیکو که چا ته د ده د ژوندانه د حالاتو اوس ده د ماذونانو اوس ده د خدمتونو او یادونه د مخلصانو په متعلق ثوق معلومات وی هیله کوو چه په دغه لیاره کښی مونږ سره معاونت وکړی .

« دلمری مخ پاتی »

او که نه غرض ئی خپل وطن او قوم ته کار کول دی بیا په دغه نظریه باید د رهنما او لارښونکی مقام هغه چا ته ورکړی شی چه هغه حقیقتاً خپل خیر د ټولنی په خیر کښی لټوی کار او عمل حس او حرکت ئی ځان او خلکو ته خیر لوګنی رسول ئی په سپین لباس او مقفی خبرو او یا په بل عبارة په نفس چابکی بازی غولیدل د نا پوهو کار بلل کیږی باید رهنما وپېژنو او په رهبری سره ئی وټینګو .

« اداره »

بې ځایه شکونه هم د رهبر په متعلق غلط دی او د مشکلو خلکو نه څه نه پوره کیږی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

چلوونکی «سعید افغانی» د نجم المدارس مدیر

مرستیال « » د دولسم ټولګي شاګرد

اداره په هیڅ کښی

پته «د ننګرهار نجم المدارس»

اوه ورځنۍ پاڼه

بی د رخصتی د ورځو هره

چارشنبه نشریږي

«اخبار د مدرسی جریانات ښئی او اجتماعی، دینی، تربیوی خپروني کوی»

«مسئول»

هغه خلک مسئول دی چه کار ئی د دغه کیږی

بی د اکه خلک که د عامو نه کوی ښه نه کوی

ګڼه (۷) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د قوس (۱۲) (۱) کال

(۴) «د ده علم او تحصیل» «سعید افغانی»

په علومو کښی ئی ښه قوی لاس درلوده دښتیا

د ده هغه کتابخانی نه چه اوس د نجم المدارس

په لاس کښی ده معلومیږی چه دی ښه عمیق عالم

او د مطالعی شایق و ورئی چه اخند زاده صاحب به

د علماؤ سره په علمی بحثونه کول ده به همیش د

علم د پاره د عمل اندازه کتله د ده استاذان هم

خلک ښه یادوی د ده د استاذانو په سلسله کښی

د سرشاهی نه چه سهی مخ په پورته ځی یوه هدیره

ده د هغه ځای خلک یو قبر ښئی وائی د اد اخند

زاده صاحب استاذ تیرشوی او په ښه مثالی

شخص ئی خلک یادوی وائی ملا نجم الدین اخند

زاده صاحب ده ده زیارت ته راتلو ده ده

استاذان په ننګرهار او سرحد اتو او صوبه

او پیښور او شاید نورو ځایونو کښی هم

تیرشوی وی کوم وخت چه دی د علم قال نه

مخ په علم حال توجه برابروی د او وخت د ده

یوه بله دوره شروع کیږی د اپه تواتر

ثابته ده چه اخندزاده صاحب د صورت صاحب

نه په حیات کښی د قادری شریفی طریقه وکړه

او په دغه طریقه کښی تر ډیره درسونه کامل

کړه او د ماذونی مرتبی ته ورسید ده په

صورت کښی په وظایف کړی او د صورت

صاحب په نزد نهایت منلی و که څه هم زموږ تر دومره

د ده او د صورت صاحب په هغه وخت کښی

د کرامت زیاتی قیصی شته مګر موږ دومره

پوهیږو چه په دغه دوره جنابان با تقوی

او په دین [illegible] تیرشوی عقیده لرونکی

بوزرګان او وظایفو ته ډیر یوه تاثیرات

شته دی مګر نه غواړم چه د قیصو د طبع یا

یاد کړم وائی ملا نجم الدین اخند زاده

صاحب په خلکو [illegible] طریقی کښی ماذون

و مګر ده په خلکو تر یو ازی [illegible] طریقی

اجازه ورکوله. نور بیا

«د تحول» «هیم کاکړ»

د نهم ټولګي شاګرد

په ممکناتو کښی د

قدرت د تحول او تطور کارخانی راچالانی

دی. آن په آن ممکناتو کښی تغیرات او

تبدلات پیدا کیږی. څوک پیدا که

څوک فنا که. چاته د خلکو او اجتماع د

اصلاح لپاره رنګ رنګی مصلح د ردونه او

فکرونه عطا کا. چاته د بشر د هلاک او فساد

لپاره مهلک او فاسد فکرونه ورکا. په دغه

مفکورو کښی بیا ځینی کامیاب او ځینی ناکام

کا. ځینی د شخصی او یا اجتماعی خدمت لپاره

ډیر لوړ او پایه ته ورسوی. کله هم دا بیا

درسی تیت کړی چه د خاورو سره ئی برابر

کړی. چاته غټ غټ کارونه په غاړه

کړی او چاته واړه واړه. غټو باندی

غټ مسئولیتونه او وړو باندی واړه

مسئولیتونه. په خلکو کښی کله درسی

تحول پیدا شی چه د مایوسیت مرتبی ته

نژدی شی او کله بیا او روړو بیرته مخ

په لوړتیا روان وی او د ډیر او امید و نو

مرکز شی او د رسی نور. خو په هر تغیر

سره د قدرت او قادریت د غه تحولات

دی چه بشر د ناقص فکر د معلوماتو او د دوی

په دی خبره چه یو لوی مقتدر شته د قانع

کولو لپاره چالانی دی. په د غه تحولو

تحولاتو کښی که فکر وکړاشی د بشر لپاره

یو ننګ تربیت او تعلیم دی چه بشر په

دغه لیاری سره لوړو مدارجو ته رسیږی

تحول د یوی خوا د قدرت خیال پیدا کوی

او د بلی خوا نه د کار کول او عدم مایوسیت

او قوی عزم او ثبات لپاره مهم درس دی

او همدا رنګه که د غه تحولاتو کښی فکر وکړه

شی د بشر لپاره د عبرت یوه لویه مجموعه ده

د پاڼی په دوهم مخ کښی «

« پوښتنه » « اداره »

مدرسه به څنګه مخکښی لاړه شی؟؟؟

یو مختصر او معقول ځواب غواړو.

۱۳ - ځواب - عبدالرزاق

«آصف»

مدرسه به هغه مخ په وړاندی

لاړه شی چه د مدرسی ټول افراد

د خپل مسلک په ریښتیا توقوی روان

شی او ورته بد بینه نشی.

(۱۴) «ځواب» عبدالرحیم

د نهم ټولګي زده

زما په خیال د مدرسی کوچنی

د پر مخ تګ دپاره د ضرورده

چه د مدرسی ټول منسوبین د

مدرسی قوانین او اصول په ډیر

شوق او ذوق سره عملی کړی

او هیڅ یوئی بیګاړ او بیتمی

ونه ګڼی تر څو د خلکو په سترګو

کښی ښه او ورته راغب شی.

(۱۵) «ځواب» «سلطان عزیز»

زما په خیال د مدرسی د اتم ټولګي زده کوونکی

د پر مختګ دپاره د عامی او خاصی

طبقی سره د رابط او د یوځی

پراخوالی خورا مهم

خیز و نه بلل کیږی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

«تربیه» سید محی الدین «علوی» د اتم ټولګی
د خونوه معلومه زده کوونکی

او ښکاره خبره ده چه هیڅ عمل او فعل
له تربیې او ښوونې څخه لاس ته نه راځي
ځکه الهي قانون په دې جاري شوی دی چه
همیش ئې د لېښتو تربیه د پیغمبرانو په واسطه
سره کړې ده ترڅو ښېښه د هر راز مشکلاتو
نه مصئون او د صلاح او فلاح سره مخامخ
شي، زموږ هدف او مرام په نوموړي
موضوع کښې دا دی چه تربیه چون امر
ضروری او د واجباتو نه شمېرل کېږي
نو اول فالاول باید تربیه د عصر په مقتضیاتو
کښې پوره د عقل او شعور سره وکړای شي ځکه
تربیه که د عصر ځایونو پیدا با تو سره مخالف
او متضاد وي نو د مربي سعیه او کوښښ
بې ځایه مصرف او بالآخر کوم مثمر نتیجه به
لاس ته نه شي راوستلی که مونږه اسمانی قانون
ته متوجه شو نو الله پاک سره د کمال قدرت
نه د عصر د ایجاباتو پوره مراعات کړی دی
او هم هر وخت ئې د خلکو د طبیعت سره سم
مجرب نسخې په عمل راوستلي دي کله چه مرض
ډېر سخت شوی هلته ئې قوی نسخه او کله چه مرض
مخ په ضعف راغلی په هغه مناسب ئې
نسخه په کار اچولې ده مونږ باید د قدرت
د تربیې نه استفاده وکړو قدرت کوم
وخت چه بشر ما شوم ئې هلته مناسب ئې
دوره وکتوب سره تربیه کړی بیا کله چه
انسان مرتبې د رشد ته ورسېږي نو د
رشد د حالت سره سم تربیه لیدل کېږي
خلاصه دا چه الله پاک د عصر د مقتضی
سره سم او د مرض د قوت او ضعف او د
انسان د طبیعت او حالت سره موافقې
نسخې په کار اچولي نو مونږ هم باید په غور
او ساس د تربیې ځای وساتو. او دوهم باید
چه په تربیه کښې اخلاقي جنبې ته پوره
موقع ورکړه شي او ښه اخلاق او بد اخلاق
باید وسنجول شي چه ښه اخلاق کوم او
نا بوده اخلاق کوم دي زما په عقیده ښه
اخلاق هغه دي چه د شریعت د پاک ځای ...

۳

او برابر چوکاټ ټه بهرنه وي ځکه په
شریعت کښې د الله (ج)، او د رسول (ص)
ګټهور ارشادات شته او دې کښې
شک نشته چه کوم اخلاق چه په غیر
اداره جاده او مستقیم چوکاټ کښې
د عقل او برابروي هغه د خلکو په ګټه
تمامېږي که بشر دقت وکړي بې د تعصب
[illegible]
او دریم دا چه د تربیې په پاک او
سپېڅلې صحنه کښې مدام د عملي او فعلي
تقوی نظر پاتې شي کار او چول شي او
تقوی هم باید وپېژنو تقوی ځان ساتل
دی د ناوړه اعمالو او خویونو څخه او
تشبث کول دي په حمیده خویونو او اعمالو
با ندې [illegible] انسان باید د عقل د سنا
نه درس واخلي ترڅو ښه او بد خویونه
او عملونه ورته ښکاره شي او په دې پوه
شي چه کوم د عمل [illegible] او کوم د ترک ور دی
د اهم د حق سبحانه په فیصل کلام ښه واضح
شوی دی. وما اتاکم الرسول فخذوه
وما نهکم عنه فانتهوا =

« د ملي مخ پاتې »

غنی د فقیر نه او روغ د ناروغ نه
او بالعکس او شل او ګوډ او ړند ونه
د صحیح خلکو او بالعکس او غټو مسئو
لیتونو والا د واړه مسئولیتونو والا د
څخه د درسي نو چه په د غه ژوند تحول
سره د بوی خو ونه عاطفه او صله رحمی
پېدا کېږي او د بلې خوا نه د هر بشري
فکر لپاره تاثیر پیدا کوي په د غه موضوع
کښې که هر څو مره کتابونه ولیکل شي بس دی
لکن دا هم باید ووېل شي چه که هر څوک
مسلمان او غیر مسلمان چه د عبرت په
سترګه د غه تولو کائناتو او د دوی
تحول او تطور تغیر او تبدیل ته په
عمیق نظر سره وګوري نو حتمي به ووايي
او وبه وايي چه ربنا ما خلقت هذا
باطلا سبحانک فقنا عذاب النار

(۱) «اقتراح» «سلطان عزیز» د اتم ټولګی زده کوونکی
د موضوع دوه جز لري

غواړم چه په دواړو د اجزاوو باندې څه نا څه
رڼا واچوم د لمړي جز په متعلق چه څنګه علماء
دي او نور د رسي علماء چه د اسلام د وطن د
ارتقاع او ارتقاء په مقابل د شخصي اغراضو نه تېر او همیشه
د حقایق د ما هوالحق او ابطال د ما هو الباطل
په حقله زیار وباسي. د رسي علماء چه د حق په
مقابل کښې د ضرورت په وخت کې تیر او مشوره
وغواړي د خپل سر او مال څخه لاس اخلي. درسي
علماء چه د خلکو په زړونو کښې ځای لري او په
صداقت او امانت موصوف د عامې خیر خوښي
پلوي او طرفداري کوي. د رسي علماء چه د اسلام
د ترقي دپاره ځان هر څنګه تکلیف ته ور کولی شي
د رسي علماء چه د پوره حوصلې او صبر خاوندان
د پخوانیو صلي اوډ کارنامو څخه د خپل اطمینان
کار اخلي. د رسي علماء چه د فصاحت او بلاغت
مراعات کوي د عامې او خاصې طبقې په رو په
پوره [illegible]
رفتار کوي. د رسي علماء چه نورو ته د ښو لیار
ښیي او په خپله ئې هم عملي کوي. محض غږ نه دی
او نه کول د لوی ندامت او غټ عذاب موجب
ګڼي. د رسي علماء چه په زړه او لاس او پښو
بلکه په ټولو اندامونو باندې د دنیا د کومې
پیسو ونه په صداقت او ښتنی سره خدمت کول عادت
مسئوو او پیغور نه بولي. درسي علماء چه هر د غه
د اولاد د تحریر او تقریر په ثمره باندې محیط په ټولو
او مناعو لوه او باخبر دی. درسي علماء چه د
خیر د جامعې په خیر کښې وینې او خپله ترقي
د جامعې د لوړتیا په ضمن کښې لیدلی شي.
د څو مره علماء دپاره زما ضیا له دا دی چه
[illegible]

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

اوه ورځنی یا نه

بی درخصتی د ورځو هره
چارشنبه نشریږی

چلونکی « سعید افغانی » د نجم المدارس مدیر
مرستیال محمد حضرت خان « د دولسم ټولګی شاګرد
اداره په هډه کښی
پته « ننګرهار نجم المدارس »

د اخبار د مدرسی جی یا نات بنیی او
اجتماعی، دینی، تربیوی، خبرونی کوی
« امید ونه » « سعید افغانی »
د انغی کیدلی چه اول امید و نه دی پوره شی
دومره ده چه ښه نیت او معقول د جاهل په کارده

ګڼه (۸) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د قوس (۱۹) (۱) کال

(۵) « دده تحصیل او علم او تصوف » « سعید افغانی »

هډی صاحب عالم ؤ مګر داسی عالم نه چه علم ئی د عمل سره نه برابر بریده او یا د سر تنبه توب نه بی ئی کار اخستلو او یا د کبر او غرور نه د یک عالم او یا د چه دده علم د روهامو او خرافا تو لوه مجموعه ؤ او یا خدای ناکرده چه ده به دین د دنیا دپاره وسیله ګرځولی وی دی یو حقانی عالم ؤ ده د اسلام دین پیژندلو دی په دی خبره پوهیده چه خلکو کښی باید د محبت او مودت اساس قایم شی دی دپا کار صوفی نه ؤ او نه د لوځ او مومعی طرفدار ؤ دی یو اجتماعی شخصیت ؤ ده هیش د نا وړه رسم او رواج سره مجادله کړی خلک ئی د بیکاری او تنبلی نه خلاصول .

« مصلح او مجاهد » « سعید افغانی »

دا ئی نجم الدین اخند زاده صاحب به د علماؤ سره زیات محبت کولو او ښه عالم به ئی زیات خوښوی د هغه وخت علماؤ به ده باندی د علمیت ازمیښتونه کړی ؤ علماؤ دده نه په لویو لویو کتابو او علومو باندی باریکه مسایلو کښی پوښتنی کړی مګر ده سره د علمیت اندازه قوی وه د علماؤ د پوښتنو دپاره ئی ښه ځوابونه ورکړی دی د علماؤ په نزد ښه جید عالم ثابت شوی ؤ نو ځکه ئی دی د دین د وقت او د دین د حمائی دپاره مجتهد عصر لوی نا بغه شخصیت لیدلو ده علماؤ تربیه کول او علما ؤ ته ئی د عمل درس ورکولو و ائی نجم الدین اخند زاده صاحب به طالبانو ته هر کال په مسلها ؤ پوستنی جوړولی او د بخشش په ډول به ئی ورکولی ده علماؤ دپاره خولی او پګړی پیدا کولی او د بخشش په قسم به ئی ورکولی د نجم الدین اخند زاده صاحب علمی بحثونه علمی موعظی او خطابی ښی با تاثیره یا دیږی ده خلکو ته د کوچ او زاو ئی درس نه دی ورکړی ده خلکو ته د دنیا پروا شان بده نه ده ظاهره کړی چه خلک دی دنیا ترک او کار دی نه کوی دی په دی خبره پوهیده چه د دنیا مذ مت هم د دی دپاره دی چه باید مسلمان د دنیا د محبت انداز و پیژنی داسی چه د دنیا د محبت په وجه د خلکو حقوق تلف د رحم او عاطفی خیال و نه ساتی داسی د دنیا نه چه هرج مرج پیدا شی د جنګ او قتل او قتال موجب و ګرځی او داسی نه چه خلک په دنیا غره شی خپل خالق هیر کړی او د بلی ورځی غمه ورسره نه وی او که نه دنیا د دی دپاره چه د ځان او د خلکو د خدمت او رفاهیت په مقصد وی بده نه بلکه پیدا کول ئی ثواب دی . نجم الدین اخند زاده صاحب حقیقی عالم ؤ په دی خبره ښه پوهیده چه څنګه علما ؟ ؟ ؟ دی په دی پوه ؤ چه د خلکو د اصلاح دپاره څنګه علم په کار دی ده ته د ملاحظه وه چه د وخت او زمان مراعات شته دی ده علماء په ځان را ټول کړل خلکو کښی نوی روح پو کړ چه د ده کار نقشه دده نه پاتی وروستنو خلکو بد له کړه په دی پوه نه شول چه اصلی سرچوروی په دی ښه پوه نه شول چه د نجم الدین اخند زاده صاحب مطلب څه ؤ چا د اخیال وکړ چه د اخند زاده صاحب سره د تسبو د شمار خیال ؤ خوک په دی عقیده لاړل چه د وړی ورکول او لنګر مقصود دی چا دا [illegible] چه د [illegible] سید [illegible] خا د عبا او قبا په کار ده چا سره د اسو د په پیدا شوه چه څه د ساده خلکو په [illegible] [illegible] او لول په کار دی ځیا وجوه وه چه چا د لنګر په نامه او چا د مسجد د جوړولو په بهانه [illegible] او یا مدرسی [illegible] چا په دی نا سره چه د کوم او د رسی د رسی خیال می دی نا روا نا روا [illegible] اسلام باندی هم بدګمان کړل خدای خبر چه داسی جنایات [illegible] وروستو د پاک خدای په لوی دربار کښی [illegible] [illegible] زاده صاحب په مخلصا نو کښی ښه پاک او پوه خلک هم [illegible]

[illegible] دغه متو او اندازه موږ سره شته امید دی چه د هغوی د کار نا موته کړو [illegible] [illegible] دپاره ئی هغه په ډول [illegible]

« د پوښتنه » « اداره »

مدرسه به څنګه مخکښی لاړه شی ؟ ؟ ؟ یو مختصر او معقول ځواب غواړو .

(۱۶) - ځواب - محمود د دولسم ټولګی محصل

زما په ګمان د مدرسی د پرمخ تګ قوی عامل همدا دی چه د سږنی تعلیمی کال دپاره چه د « سعید افغانی » له خوا کومه نقشه سنجول شوی د مدرسی د لوړتیا دپاره هغه شروع ترکومی اندازی چه شوی وی ښه او د لوړو دپاره د مدرسی خیال قوی اسباب پیدا چه کړو شی په سږنی کال کښی د هغه مطلب ترسره شی .

۱۷ - ځواب - شاه محمد د دیوولسم ټولګی زده کونکی

مدرسه به هله مخکښی لاړه شی چه د مدرسی منسوبین هسی افکار او نظریات ولری چه د خلکو افکار او نظریات خانو ته جلب او متوجه کړی یعنی اجتماعی حس ولری .

۱۸ - ځواب - ګل محمد خان د اتم ټولګی

د مدرسی د ترقی دپاره صحیح طلاب او زړه [illegible] او پدکار [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

(c) ketabton.com: The Digital Library

« خبرونه »

دنایب الحکومه مرستیال ښاغلی محمد ظریف په دې حال کښې چه د مرافعې قاضي، اداري مدیر، د نجم المدارس مدرسې ښوونکي شاګردان، او دهلې ځینې سپین ګیري او خلک حاضر وو په هغه کښې د نجم المدارس د مدرسې د نوې عمارة د تادا وو تیاره ئې کینبود له دنایب الحکومه ښاغلي مرستیال او د مرافعې قاضي په خپلو بیانو کښې د اسلامي علومو د مدرسو د انکشافاتو په باب د حکومت پاملرنه څرګنده کړه مولانا سعید د مدرسې مدیر د حکومت د علاقه مندې نه چه د دینې مدارسو سره ئې لري د حاضرینو له خوا نه رضائیت ښکاره کړ او وې ویل چه موږ غواړو چه ددې مدرسې د شاګردانو د روزنې په واسطه اسلامي شریعت قوي وساتو

۴ لاس په صدقې سره ئې جیب او د جیب لاس په صدقې سره ئې ښې لاس خبردار نه شي ترڅو ریا ته مفقې نشي چه د ریا شریک بلل کیږي. اووم هغه څوک دي چه الله پاک په یوځاینه ځای کښې یاد کړي او سترګې ئې اوښکې توې کړي یعنې دی د خپل خدای (ج) د عدم اطاعت څخه په ځار او همیش تري په خوف او ترس کښې دی او وائي چه آینده به بدکار نه کوم. د خپل عمل د اصلاح د پاره د مخکښنی شیانو مراعات زیات ضروري دی ځکه چه ولیښتو مثل دی چه خپل عمل د لاری مل دی حقیقت دا دی چه ښه عمل د ځان توښه ده او د ... تول سعادت ور... تیلی دی.

[illegible] من الله ۱

« پرانتوه موعظه »
« د نبوي حدیث له ترجمې څخه »

محمد عمر دیودم ټولګی محصل

حضرت محمد صلی الله علیه وسلم فرمائي: اوه کسه دي چه په هغه سخته ورځ د جزا کښې به د خدای د رحمت د سورې لاندې په آرام وي چه بې له د رحم څخه د راحتیا او راحت بله کومه وسیله نه پیدا کیږي. اول عادل پادشاه دی چه د خپل سلطنت په وخت کښې مخرب کسان د طبعي او ذاتي وظایفو څخه منع کړي او د رشوت او نورو ناوړه او ناجائزو کارونو ئې مخ نیوی کړی وي او ده په وخت کښې د حقانیت او عدالت او انزونه بورته او د مظلوما نو د خولې نه ورکړه او او دنۍ مروی او د هرچا د منزلت په اندازه قدر او مراعات کاوه شي. دوهم هغه ځوان دی چه د الله پاک په عبادت کښې بورته او خپل د ځوانۍ عمر ئې د خدای (ج) په مینه او محبت کښې تیر کړی وي ځکه چه په ځوانۍ کښې د جوش او حرارت وخت کښې د خدای اطاعت او د ګناهو نو څخه ځان ژغورل او د نفس اراده کول د پیغمبرانو خوئ دی یو ساکټ ویلی دی

در جوانی توبه کردن شیوهٔ پیغمبریست +
وقت پیری ګرګ ظالم میشود پرهیزګار.

دریم هغه څوک دی چه زړه ئې د مسجد پورې تړلی یعنې دی جسما که هرځای کښې مګر زړه ئې د خدای پاک معبا د تعخانې سره مربوط او په دی الذو کښنې وي چه کله به د لمانځه وخت راشي چه ور ته لاړ شم. څلورم هغه دوه سړي چه دوستي او دښمني محض د خدای پاک د رضا لپاره کوي یعنې په دې نیت چه څخه د یر دا ستا دوست دی ځکه نه دوستي ورسره کوم او یا دا ستا دښمن دی ځکه نه دښمني ورسره کوم. په دې کښې شک نشته کومه دوستي چه د خدای د پاره وي هغه په ډیره خوند او مزه ناکه او ددوام داره وي او هغه دوستي چه د کوم دنیوي مقصد په غرض وي بې نتیجې او لنډه وروستیږي. پنځم هغه سړی دی چه د غوړه ده ډیره ښکلې چه ځاوند د نسب او خاپښت وي او د وائي چه زه د الله پاک نه یعني د نفس څخه او د وسه بلنه قبوله نکړي. شپږم هغه څوک دی ... خیرات کوي په خفیه طور سره ...

« اقتراح »
(۲) « حبیب الرحمن »
د شپږم ټولګي زده کوونکی

زما په خیال د غه موضوع چیره د هر او ددې دښیرینۍ په شاؤ خوا کښې زما مخکښنی زموږ نور وملګرو ښه بیانات وکړل نو زه هم د محض اشتراک لپاره غواړم چه په دې متعلق کښې څه ناڅه د علماؤ کم او کیف بیان کړم زما په قاصر فکر سره د ښنګر علماؤ څواب دا دی چه علماء اول بایل خپل ځان اصلاح کړي او بیا د نورو د خیر او بهبود د پاره کار وکړي او د ځکه چه دوی نه وارثه د پیغمبرانو ع ویل شوي دي او پیغمبرانو هر یو په خپل حیات کښې لمړی خپل ځان په تقوی موصوف کړي او بیا ئې د نورو د ښه د پاره د خیر او د بهبود لاری سنجولی دی همیشه که په تکلیف هم ورته رسیدلی سره د هغې هم امر بالمعروف او نهي عن المنکر ئې کړی دی نو څرنګه چه علماء د هغو قایم مقام دي نو دوی ته هم د ا باید دی چه د هغوی وظیفه ترسره او انجام کړي ترڅو چه دوی باندې په حقه سره د هغوی د وراثت کلمه صادقه شي او د خوځ په ورکلی وظیفه ده چه دوی ته ترغانګړې شوي نو دوی به هله په دې وظیفه موفق او کامیاب شي چه دوی په هغه برګزیده کیفیاتو او حسنه اخلاقو مکیف او موصوف شي چه سیم دقانون سماوي په لار ښوونه او ارشاد او تو باندې او ل په خپله عمل او بیا ئې نورو خلکو ته تلقین کړي ځکه خدای تعالی د استه کړي دی عالم لم تقولون ما نه پر بله لار د روان وي هغه نشي کولی چه داو وظیفه سرته ورسوي او د ځکه چه د غه ډول خپل حیران او د هلاکت په کند و کښې پروت دی نو بل به څنګه راجګ کړي د هغه علماؤ په حقله چه خپل ځان نه اصلاح کوي او بل ته وائي الله پاک فرمائي: کبر مقتا عند الله ان تقولوا ما لا تفعلون یعنې په نزد د الله پاک د ... ګناه ده چه ... [illegible]

(c) ketabton.com: The Digital Library

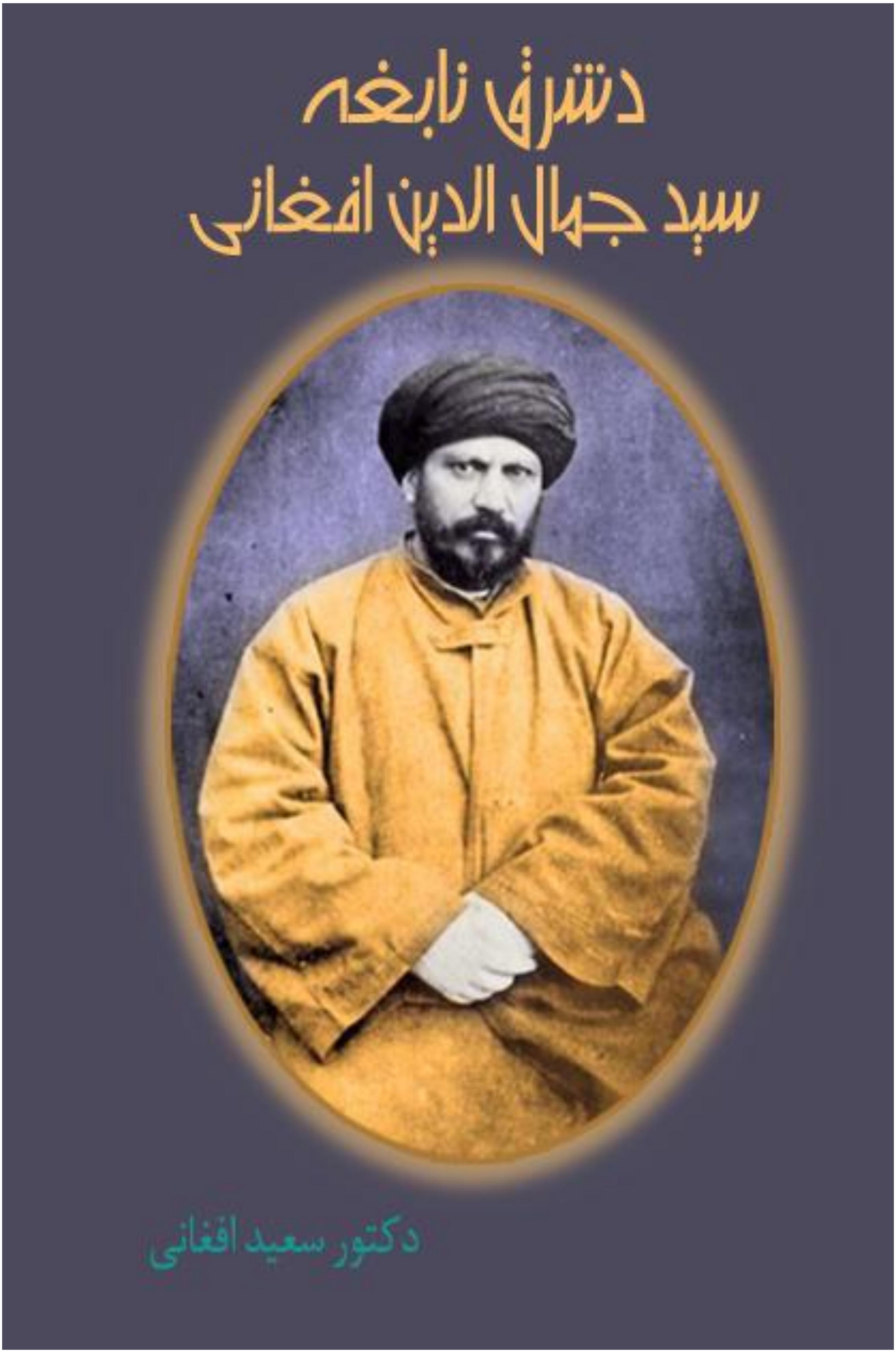

(c) ketabton.com: The Digital Library

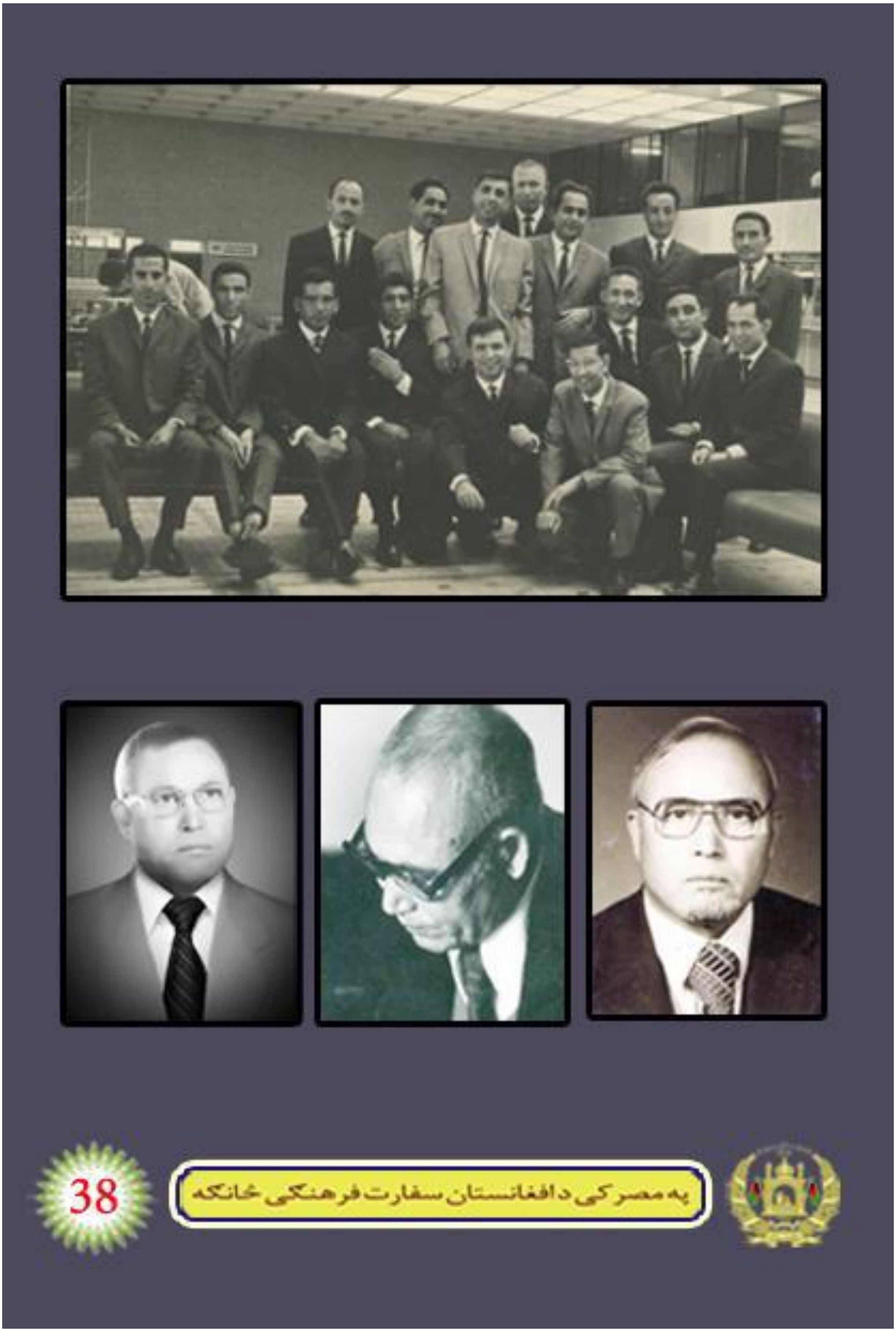

(c) ketabton.com: The Digital Library

په قاهرې کې د أفغانستان سفارت له خوا چاپ شوي کتابونه

1393هـ1396 لمبرديز - لمريز 2014م 2017 زيږديز

1- سيد جمال الدين افغاني او د افغانستان نوميالي
2-أثر الإسلام فى العلوم و الفنون
3- دژ الموت
4- تعصب ويرانگر تمدن ها
5- نظرة عابرة إلى لغة البشتو
6- عربى عاميانه در حوالى بلخ (نخستين تحقيق)
7- العلاقات الأفغانية المصرية فى مرآة الوثائق و الصور
8- تاثير اسلام بر فلسفه و هنر
9- راز و نياز(المناجاة)
10- ملک شعراء أفغانستان؛ قارى عبد الله خان
11- صرخة عبر القرون و سبع قصص أخرى
12- الرد على الدهريين
13- كابل در پرده هاى تاريخ
14- بررسى فرايند نوستالژى در شعر استاد خليلى
15- لندى
16- آرامگاه بابر
17- ماهية المنظمات الدولية غير الحكومية
18- العلامة صلاح الدين السلجوقى (آراء و أفكار)
19- خوشنويسان
20- أفغانستان بين قرنين
21- سيد جمال الدين افغانى و نخبگان افغانستان
22- استراتيجيات المنظمات الدولية
23- افغانستان و اللغة العربية عبر العصور
24- د دين ځو ستورى
25- د ادب ځو ستورى
26- تنديسى بر چكاد آزادى
27- افراط در دين و زندگى
28- دور المنظمات فى حماية حقوق الإنسان
29- پښتو څنګه وروزو ؟
30- عديم شغنانى
31- ابن بطوطة فى افغانستان
32- الفقهاء اللمغانيون فى بغداد
33-علامه سلجوقى نويسندهء مقتدر و عاليمقام
34- المياه الافتراضية
35- العوامل المؤثرة فى عملية صنع القرارات
36- عاهلان و شعبان
37- گازرگاه مدفن پير هرات

(c) ketabton.com: The Digital Library

38- د شرق نابغه
39- حکایات و روایات
40- در مورد رساله‌ء نیچریه
41- سیرة النبی صلی الله علیه وسلم
42- تجلی الله فی الآفاق والأنفس
43- د اپین واټ
44- محمود طرزی رائد الصحافة الأفغانیة
45- دوازده جستار
46- د افغانستان د خلکو دجهاد ادبیات
47- کتابشناسی محمود طرزی
48- یادی از شهید مولانا عبید الله صافی
49- نقش محمود طرزی
50- آیین اختلاف در اسلام
51- دیباچه ها
52- خاورمیانه بعد از بهار عربی
53- متن اصلی رساله‌ء« نیچریه»
54- مولانا منصور انصاری
55- افکار شاعر
56 - احوال و آثار استاد عبد الحی حبیبی
57- یادداشت ها در تاریخ صنایع افغانستان
58- دوی تلپاتی خیری
59 – شاعر أفغانستان المعاصر ؛ الأستاذ خلیل الله خلیلی
60 – حقوق اساسی ، اداری و بین المللی در اسلام
61- از بلخ تا قونیه
62- افغانستان په نولسمې پېړۍ کې
63- افغان، افغانستان او اقبال
64- کلتور پوهنه
65- ترجمه‌ء معانی و تفسیرسوره‌ء کهف
66- السلاطین الغزنویون
67- معاهدة المودة و الصداقة
68- نیچریه د سید جمال الدین افغانی لومړنۍ چاپ شوی رساله
69- تجدید الفکر الدینی بین جمال الدین و إقبال
70- سده‌ء سید در روزنه‌ء سراج الأخبار
71- جاده‌ء افیون
72- پنج خطابه
73- آواز
74- حقوق زن در اسلام و غرب
75- رد المسح علی الجوربین .
76- مقالات الندوة العلمیة (مصریة فی بلاد الأفغان)
77- عبقریان او نوری قصی

(c) ketabton.com: The Digital Library

78- کابلیان و کابلستان
79- منتخب شعرونه
80- خاطرات ظفر حسن ایبک
81- فرمانروایان افغانستان
82- وقایع مهم افغانستان
83- شفیق له امامت نه تر صدارته
84- شفیق از ولادت تا شهادت
85- محمد موسی شفیق کتابات ، حوارات و خطابات
86- کویت؛ کشور کوچک با امکانات بزرگ
87- په پښتو ادب کې نوی شعر
88- محمد صلی الله علیه وسلم لوی پیغمبر
89- بگرام
90- بیدارگر عصر
91- نیچریه
92- دپروفیسور خدمتګار د چاپي آثارو لنډه پیژندنه
93- تأثیر فکر الأفغانی فی فلسفة إقبال
94- موسم هجرت سوی شمال
95- از قاهره به کابل
96- سرحد او افغانستان
97- گزیده هایی از سروده های جمشید شعله
98- روسي ادبي ستوري
99- رشوت
100- الإنجازات الثقافية
101- دیباچه های دیگر
102- د کرکې او کینې دیانت
103- نفی خشونت در فرهنگ اسلامی
104- مولانا منصور انصاری
105- دراسة موجزة عن العالم الدكتو رمحمد عمارة
106- حقوق بشر در شریعت اسلامی
107- اکبر نامه
108- الطرق الصوفية فى أفغانستان
109- التحول الديموقراطى و المشاركة السياسية للمرأة
110- نه به تعصب
111- تعصب د تمدنونو ورانوکی
112- السياسة الخارجية الأفغانية تجاه العالم العربى
113- د عربې نړۍ په وړاندې د افغانستان بهرنی سیاست
114- سیاست خارجی افغانستان در قبال جهان عرب

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

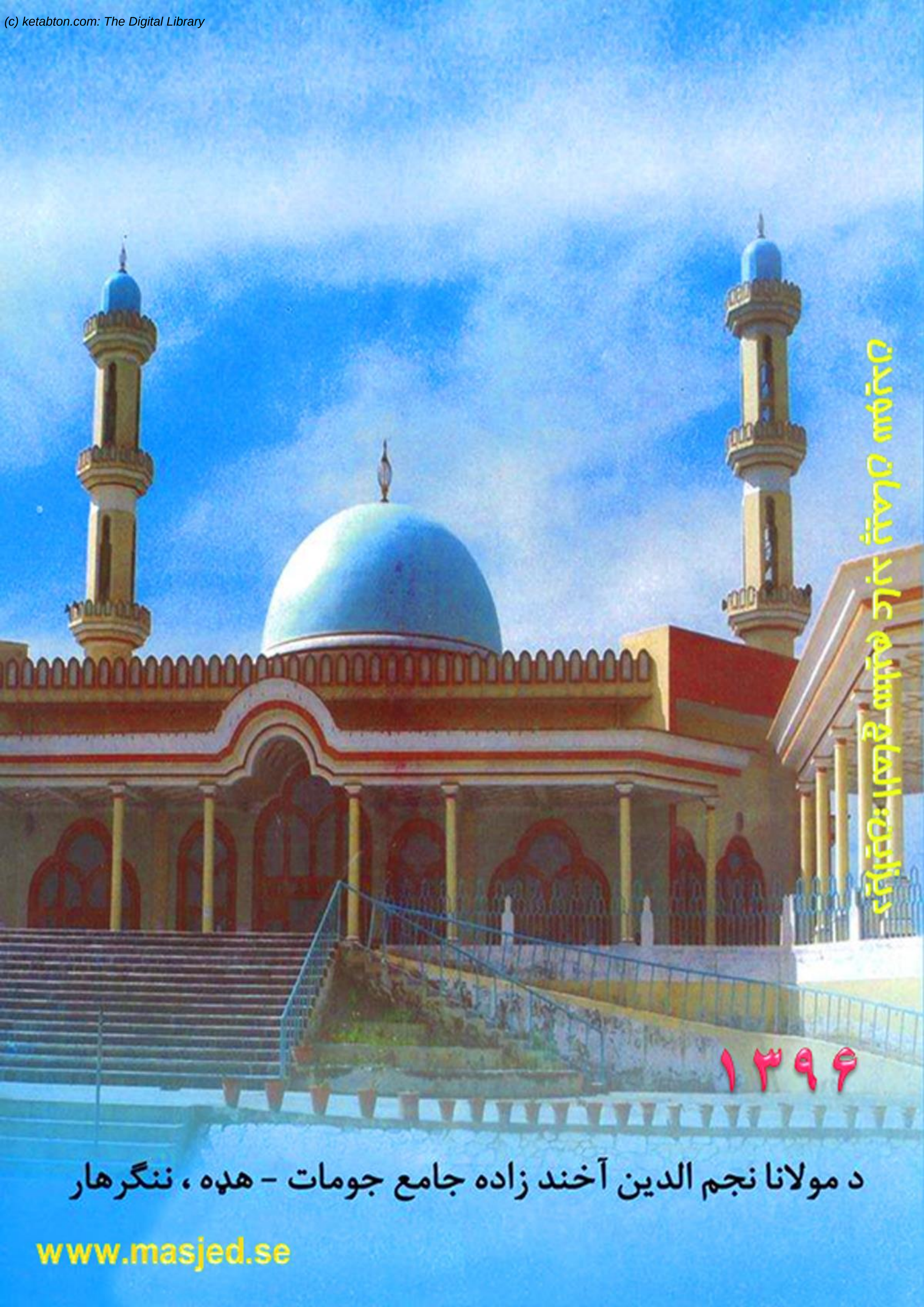

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library